

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

När är föräldrar *good enough*?

Perspektiv på föräldraskap från personal på ett utredningshem.

Helen Ljus & Helene Wahlberg

2018

Examensarbete, Grundnivå (högskoleexamen), 15 hp

Socialt arbete

Socionomprogrammet

Handledare: Mattias Bengtsson

Examinator: Maria Sjölund

Abstract

The aim of this study was to investigate how a parenthood that is *good enough* is described and defined by personnel at an assessment home for children and parents. The method used was a semi-structured focus group interview with a selection of personnel from an assessment home. The result was analysed based on social constructionism and gender perspective. The results showed that the assessment personnel had a consistent definition and description of when a parenthood is and is not *good enough*. The focus group shared the notion that a *good enough* parenting means that parents need to show the personnel the ability to change and the ability to mentor about the child's needs based on age-sensitive treatment. The informants did not consider that they make a distinction between mothers and fathers regarding the division of responsibilities. Based on social construction theory, it was discussed whether parents can show the requested parenting skills when the social construction of the assessment home of what it means to be *good enough* parent may collide with the parents.

Keywords; *assessment, assessment home, good enough parenting, social constructivism*

Sammanfattning

Studiens syfte var att undersöka hur ett föräldraskap som är *good enough* beskrivs och definieras av personal på ett utredningshem för barn och föräldrar. Metoden som användes var en semistrukturerad fokusgruppsintervju med ett urval av personal från ett utredningshem. Resultatet analyserades utifrån socialkonstruktionism och ett genusperspektiv. Resultatet visade att utredningspersonalen hade en samstämmig definition och beskrivning av när ett föräldraskap är och inte är *good enough*. Fokusgruppen delade uppfattningen om att ett *good enough* föräldraskap innebär att föräldrar behöver visa personalen förändringsförmåga och förmåga till att mentalisera kring barnets behov utifrån ett åldersadekvat bemötande. Informanterna ansåg inte att de gör skillnad på mödrar och fäder gällande ansvarsfördelning. Utifrån socialkonstruktionistisk teori diskuterades huruvida det är möjligt för föräldrar att visa personalen efterfrågade föräldraegenskaper då utredningshemmets sociala konstruktioner av vad det innebär att vara *good enough* förälder kan kollidera med föräldrarnas.

Nyckelord; "*good enough*" föräldraskap, utredningshem, bedömning, socialkonstruktionism

Förord

Först och främst vill vi tacka informanterna som ställt upp och deltagit i vår fokusgruppsintervju. Det är de som gjort det möjligt att genomföra studien. Vi vill även tacka vår handledare Mattias Bengtsson för det stöd och vägledning han gett oss under hela studiens gång. Som författare har vi haft lika stort ansvar för alla moment som studiens genomförande har inneburit. Vi har tillsammans genomfört intervjun, transkriberat, bearbetat, utvecklat och framställt arbetet.

Helen Ljus och Helene Wahlberg

Hudiksvall, maj 2018

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
Bakgrund	1
Syfte.....	3
Frågeställningar	4
Uppsatsens relevans för socialt arbete.....	4
Uppsatsens disposition	4
2. Tidigare forskning	5
Bedömning av <i>good enough</i> föräldraskap	5
Föräldraskap ur genusperspektiv	7
Sammanfattning.....	8
3. Teoretiska perspektiv.....	9
Socialkonstruktionism	9
Genusperspektiv	10
Kritik mot teori och perspektiv.....	10
Teorin och perspektivets relevans för studien	11
4. Metod.....	13
Forskningsdesign	13
Tillvägagångssätt	14
Analysmetod.....	15
Uppsatsens trovärdighet	16
Etiska ställningstaganden	17
Metoddiskussion.....	17
5. Resultatredovisning och analys av empiri	19
<i>Good enough</i> eller inte <i>good enough</i> föräldrar?.....	19
Brister i föräldraskap	21
Mönster.....	22
Mentalisering	23
Förändringsförmåga	24
<i>Good enough</i> gällande grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet och adekvat gränssättning.	24
Grundläggande omsorg	24
Känslomässig tillgänglighet	26
Gränssättning.....	28
<i>Good enough</i> moder- och faderskap.....	33
6. Diskussion	36
Sammanfattning av studiens viktigaste resultat	36
Resultatdiskussion	37
Förslag till fortsatt forskning	41
7. Referenslista	42
Bilaga 1 - Intervjuguide.....	47
Bilaga 2 - Missivbrev	49
Bilaga 3 - Samtyckesblankett	50

1. Inledning

Hur bedömer utredare på institution att föräldrar är tillräckligt bra? På en institution har professionella i uppdrag att utreda om föräldraskapet är gott nog, eller *good enough* (beskrivs nedan). Vad som är *good enough* för en utredare, är kanske inte *good enough* för en annan. Sallnäs (1996) studie visar att det är oklart hur omsorgsförmåga ska bedömas, och att olika verksamheter och utredare kan ha skiftande uppfattningar rörande bedömning av föräldraskap. Sallnäs menar att många utredares iakttagelser på institution skulle kunna leda till olika bedömningar eftersom synen på hur föräldrar bör vara, kan skilja sig åt mellan utredare. Att det eventuellt finns utrymme för olika bedömningar mellan utredare gjorde oss intresserade av att utforska ämnet närmare.

I första kapitlet kommer bakgrunden till ämnet beskrivas och begrepp definieras. Beskrivningarna behandlar kontexten föräldraskapsutredningar på institution, av vilken anledning familjer placeras där och hur föräldraskap bedöms enligt *good enough* föräldraskap. Bakgrunden mynnar ut i syfte och frågeställningar. Kapitlet avslutas med studiens relevans för socialt arbete samt redovisning av uppsatsens disposition.

Bakgrund

Med *HVB-hem*, *institution* och *utredningshem* avses i denna studie, verksamheter där socialtjänsten placerar barn och deras föräldrar och utreder föräldraskapet under heldygnsböende. Med begreppet *föräldrar* avses genomgående de vuxna omsorgspersoner, oavsett släktskap, som placeras tillsammans med barnet på utredningshem.

Att föräldrar och barn placeras på utredningshem grundar sig ofta i att föräldrarnas omsorgsförmåga ifrågasätts av socialtjänsten exempelvis på grund av missbruk, psykiska problem, anknytningsproblem eller misstanke om övergrepp (Andersson, 2012). Placeringarna sker enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). När socialtjänsten tagit emot orosanmälningar kring ett barn och inlett utredning och bedömer att miljön kring barnet är för riskfyllt att vistas i för att utredning i hemmet ska vara aktuellt, då blir barnet och föräldrarna istället placerade på ett utredningshem (Hessle, 2003). Då tar ett utredningshem emot uppdraget av socialtjänsten för att utreda om det finns brister i föräldraskapet inom de områden

socialtjänsten känner oro för, vilket ingår som en del i socialtjänstens egen övergripande utredning. Utifrån placeringstiden ger utredningshemmet förslag på fortsatta insatser, som socialtjänsten inte är förpliktigade till att följa (Jonsson, 2001). Däremot ger socialtjänsten rekommendationerna från utredningshemmen ett positivt värde i den slutliga bedömningen av föräldraskapet (Jonsson, 2002; Kanter, 1993; Sallnäs, 1996). Jonsson (2001) menar vidare att om rekommendationerna inte följs förklaras det bero på anledningar som exempelvis att familjen inte vill ta emot erbjudandet eller att det är långa väntetider till föreslagna insatser.

När utredningshem i Sverige utreder föräldraskap används oftast metodstödet BBIC (Barns behov i centrum) (Lundström, 2012). BBIC är ett evidensbaserat metodstöd som används för att ge en enhetlig struktur vid handläggning, genomförande och uppföljning av utredningar inom barn- och ungdomsvården (Socialstyrelsen, u.å). Enligt Socialstyrelsen innehåller stegen att aktualisera, utreda, besluta, utforma och genomföra uppdrag samt uppföljning. BBIC är uppbyggt som en triangel vilken består av tre utredningsområden: familj och miljö, barnets utveckling samt föräldrarnas förmåga, där det finns underkategorier till de tre delarna (Socialstyrelsen, 2015). På ett utredningshem behandlas endast de två senare kategorierna, eftersom familjen inte lever i sin vardagliga miljö under placeringen. Innehållet i kategorin föräldrarnas förmåga enligt BBIC är: grundläggande omsorg, stimulans och vägledning, känslomässig tillgänglighet och säkerhet (Socialstyrelsen, 2015) Här finns tydliga paralleller till bedömning av *good enough* föräldraskap, som beskrivs nedan. Utredningshemmens metodstöd BBIC kan liknas vid vår studies fokus på områdena i *good enough* föräldraskap.

Good enough parenting, utvecklat från *good enough mothering*, skapades av psykoanalytikern Winnicott (Winnicott, 1953). Winnicott anser det orealistiskt att kräva att föräldrar är perfekta. Däremot menar författaren att föräldrar behöver vara *good enough*, med betydelsen att den fysiska och känslomässiga omsorgen bör stå i relation till barnets behov istället för föräldrarnas egna. Någon enhetlig definition av *good enough* har inte visat sig vid genomgång av litteratur. Däremot har vi sett hur begreppet använts för att beskriva föräldrars förmåga att bemöta sina barn utifrån olika kriterier. Exempelvis använder Daniel, Wassel & Gilligan (2010) begreppet för att påvisa betydelsen av att barnet åtminstone behöver en förälder som kan stå för en anknytning till barnet som är *good enough*. Hindberg (1999) skriver inte explicit i termer av *good enough*

föräldraomsorg, utan väljer formuleringen *tillräckligt god* omsorgsförmåga utifrån definitioner av dysfunktionella respektive funktionella föräldrar. Hindberg beskriver att föräldrar behöver ha förmåga att tillgodose barnets fysiska och känslomässiga behov, följa barnet utifrån utvecklingsstadier samt att möta barnet med konsekvent gränssättning för att anses vara tillräckligt goda föräldrar. Begreppet *good enough* eller gott nog ses även vid diskussioner av samma författare gällande föräldrar som tillfälligt brister i sitt föräldraskap. Hindberg menar att föräldrar som vanligtvis är goda nog tillfälligt kan brista i förmågan vid krissituationer.

Utifrån sökningar i litteratur har vi inte funnit någon enhetlig beskrivning av hur bedömning av *good enough* föräldraskap ska göras av professionella. Det som framgått är att bedömningarna beskrivs bygga på socialt konstruerade normativa värderingar (Starke, 2005). Med det menas att det finns en möjlighet att utredare grundar sin bedömning utifrån föreställningar och värderingar skapade utifrån individuella och kollektiva åsikter från både samhälleliga idéer om hur en normal förälder ska vara (Claezon, 2004), men även att arbetsplatsen kan ha gemensamma värderingar som påverkar personalen i utredningar. Med andra ord finns utrymme för att föräldrautredningar kan influeras av bedömarens personliga åsikter om hur ett föräldraskap ska utövas (Brigid, 1999). Eftersom det är en sådan otydlig definition av vad som är ett *good enough* föräldraskap så menar Choate och Engstrom (2014) att det kan leda till godtyckliga beslut. De menar att det behövs tydligare riktlinjer kring begreppets innehåll för att säkerställa att bedömningarna av föräldraskapet utförs på ett adekvat sätt.

Sammanfattningsvis grundar sig vår förförståelse av bedömning av föräldraskap på att det både finns gemensamma perspektiv på föräldraskap men även att vissa delar skiljer sig åt. När ett *good enough* föräldraskap ska bedömas kan vi konstatera att litteraturen inte visar enhetliga definitioner eller metoder och att det lämnas utrymme för betraktarens subjektiva perspektiv. Då socialtjänsten lägger stor vikt vid utredningshemens utlåtanden problematiserar vi huruvida bedömningar av föräldrar visar en rättvis bild av föräldraskapet. Därför ser vi anledning till att utforska utredarnas perspektiv på föräldraskap.

Syfte

Att undersöka hur ett föräldraskap som är *good enough* beskrivs och definieras av personal på ett utredningshem för barn och föräldrar.

Frågeställningar

1. Hur beskrivs föräldraskap som är *good enough* eller inte *good enough*?
2. Hur beskrivs *good enough* föräldraskap utifrån begreppen grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet samt adekvat gränssättning?
3. Hur skildras moder- respektive faderskap gällande vad som är *good enough*?

Uppsatsens relevans för socialt arbete

I ett rättssäkert samhälle ska bedömningar inte skilja sig mellan olika utredare (Lind & Fridström Montoya, 2014). Dock visar litteratur och studier på motsatsen vid bedömning av föräldraskap med exempelvis förklaringen att bedömning av föräldraskap är ett komplext ämne samt att individuella föreställningar om vad som är tillräcklig bra föräldrar kan inverka på utredningsprocessen. Därför ser vi vikten av att belysa hur personal inom institutionell kontext konstruerar gemensamma föreställningar om vad som är ett *good enough* föräldraskap. Studien har relevans för yrkesverksamma som bedömer och utreder föräldrar då resultatet i studien tydliggör hur utredningspersonal inom institutionell kontext använder och skapar föreställningar om *good enough* föräldrar och moder- respektive faderskap i en utredningsprocess. Förhoppningen är att studien kan intressera både socialtjänsten som uppdragsgivare samt personal på institutioner som har föräldrar och barn som klienter.

Uppsatsens disposition

Uppsatsen är uppdelad i sex kapitel. Första kapitlet innehåller inledning, bakgrund, vilken relevans studien har för socialt arbete samt syfte med studien med specificerade frågeställningar. Kapitel två innefattar tidigare forskning som är indelat i två underrubriker utifrån teman i forskningsresultaten samt en sammanfattning av kunskapsläget. Kapitel tre redovisar den teori och det perspektiv som vi utgår ifrån i studien. Det fjärde kapitlet beskriver val av metod, forskningsdesign, tillvägagångssätt, analysmetod, studiens trovärdighet, etiska ställningstaganden och en metoddiskussion. I kapitel fem redovisar vi det empiriska material som vi samlat in och analyserar det utifrån valda teorier och tidigare forskning. Det sjätte och sista kapitlet innehåller en avslutande diskussion kring studiens resultat och analys med ett kritiskt förhållningssätt.

2. Tidigare forskning

Genomgången av den tidigare forskningen gjordes för att utforska historiskt och aktuellt kunskapsläge inom ämnet utredning av föräldraskap. Det var även av intresse att utforska förekomst av kunskapsluckor för att ringa in fokus för vår studie. Material till litteraturgranskningen har insamlats genom databaserna SocIndex, Google Scholar, ERIC samt SWEpub. Vi har utgått från sökorden; ”residential care homes”, ”family services”, ”social services”, ”care of children” ”care of families”, ”institutional care”, ”poor parenting”, ”good parenting”, ”attitudes”, ”good enough”, ”parenthood”, ”decision making”, ”parental ability” samt ”att utreda föräldraskap”.

Resultatet av sökningarna ledde till ett brett utbud av artiklar inom ämnesområdet. Vi fann ett relativt stort urval av studier om föräldraskap generellt, men studier om just utredning av *good enough* föräldraskap visade det sig vara mer begränsat. Studier som handlade om bedömning av föräldraskap inom institutionell kontext fann vi mycket begränsat då endast en studie hittades. Forskning gällande *good enough* föräldraskap, bedömningar och utredning var mycket begränsat inom den nationella forskarvärlden. För att välja ut studier för vår uppsats utgick vi från urvalskriterierna att studierna ska vara peer reviewed, mellan årtalen 1995–2018, och ha direkt relevans till vår studies syfte och frågeställningar. När vi gjorde en litteratursammanställning kunde vi se mönster kring artiklarnas huvudfokus vilka vi sedan tematiserade och presenterar nedan i två rubriker för att tydliggöra kunskapsläget inom områdena. Kapitlet avslutas med en sammanfattning där vi diskuterar vad de olika resultaten kan ha för koppling till vår studie.

Bedömning av *good enough* föräldraskap

Choate och Engstrom (2014) studerade begreppet *good enough* och kom fram till att begreppet lämnar öppet för otydlig tolkning och kan variera från utredare till utredare och från kommun till kommun. Studien visar att det finns stor otydlighet kring vad begreppet *good enough* innebär och hur det används vid bedömningar av föräldraskap. Resultatet visar också vikten av att vid risk- och skyddsbedömningar beakta begreppet *good enough* i den kontext familjen befinner sig inom. För att kunna göra en rättvis bedömning menar Choate och Engstrom att det behövs tydligare riktlinjer kring vad som är ett *good enough* föräldraskap.

Eve, Byrne och Gagliardi (2014) instämmer i att det finns stora tvetydigheter kring att definiera vad som är ett *good enough* föräldraskap och att det är komplext att göra bedömningar. Deras studie visar på att olika yrkesgrupper är relativt samstämmiga i att gott föräldraskap ska mätas i föräldrarnas inkludering, insikt, vilja och förmåga, tillgodose barnets dagliga samt långsiktiga behov, sätta barnets behov före sina egna, anknytning och att vara konsekvent och flexibel. Men hur bedömningen skulle göras inom dessa områden skilde sig mellan olika yrkesgrupper och individer. Taylor, Lauder, Moy och Corlett (2009) har också kommit fram till en liknande bild, att det finns olika kriterier som ett *good enough* föräldraskap ska innehålla, men att det komplexa ligger i att definiera i exakta termer där gränserna är. Ett av de viktigaste resultaten som Taylor et al. redovisar i sin studie är att när en professionell står inför en utredningssituation med en familj så baserar den professionelle en bedömning på relativt få faktorer, trots att det visats att ett *good enough* föräldraskap bygger på många olika samvarierande komplexa faktorer. Deras slutsats är att yrkesverksamma som bedömer föräldraskap enkelt kan formulera vad som är en *bra förälder* och ett *dåligt föräldraskap*, men svårigheten är att avgöra när en förälder är *tillräckligt bra*.

Brigids (1999) undersökte socialarbetares åsikter om *good enough* föräldraskap. Det som framkom i studien var att det inte endast finns en faktor som kan avgöra om en förälder är *good enough*, utan det är olika kombinationer av faktorer som kan avgöra hur ett föräldraskap ska bedömas. Informanterna kunde också ge en bild av att det är svårt att veta om de gör en definitivt rättvis bedömning av ett *good enough* föräldraskap, eftersom riktlinjerna är så otydliga. I studien framkom det att en positiv anknytning mellan förälder och barn sågs som den viktigaste faktorn i bedömning av ett *good enough* föräldraskap. Sallnäs (1996) studie utfördes på ett utredningshem där barn placeras tillsammans med sina föräldrar för att utreda föräldraskapet. Studien visar att det inte går att få en rättvis bild av familjens situation på ett utredningshem då flera faktorer kring familjen inte synliggörs. Utredningarna visade sig genomföras under institutionens villkor vilket påverkar föräldrarnas förmåga att visa hur deras familj fungerar. Studien visar också att det går att ifrågasätta om föräldraförmåga kan utredas inom institutionell kontext då miljön av naturliga orsaker är artificiell. Det påverkar med andra ord hur det faktiska föräldraskapet kan synliggöras och därmed också hur personalen anser att ett gott föräldraskap ska vara. Lacharité (2014) konstaterar att vid utredningar om barn far illa så fokuserar bedömarna på föräldrarnas förmåga istället för att se till barnets hela sociala

kontext och alla sociala relationer barnet har. Barnets hela sociala kontext är något som inte kan tydliggöras inom en institutionell kontext, där den naturliga miljön är fråntagen familjen.

Föräldraskap ur genusperspektiv

I föräldraskapsutredningar kategoriseras ofta föräldrarna i mödrar och fäder vilka förknippas med rollbundna föräldraegenskaper samt även tillskrivs olika grad av ansvar (Andersson & Sallnäs, 2012). Ett rikt antal studier har visat på att brister i föräldraskap kopplas till moderskapet och att det även är modern som skuldbeläggs i de fallen (Swift, 1995; Turney, 2000; Petersson, 2006). Swifts (1995) studie visar att huvudfokus ligger på modern i bedömningar av föräldraskap då utredningar utgår från kärnfamiljen där fadern ska arbeta och modern ta hand om hem och barn. Turney (2000) menar att föräldraskap behöver studeras som ett könsbundet problem och påpekar att forskning rörande faders föräldraskap är begränsad. Turney visar även på avsaknad av fäder i barnavårdsutredningar. Författaren menar att när fäder väl nämns är det inte i termer av omsorg, vilket även Petersson (2006) visar med att beskriva att föräldrar framställdes i socialtjänstens utredningar genom stereotypbilden av den ”otillräckliga modern” och ”frånvarande fadern”. Vidare visar Peterssons studie att uppmärksamheten i utredningarna riktades mot mödrarna och deras relation och omsorg för barnen. Föräldrarnas relation till barnen framställdes på olika sätt i utredningarna, eftersom fokus låg på mödrarna var det deras brister som tydliggjordes. Fäderna var mer knapphändigt beskrivna i utredningarna, ibland nämndes de inte alls, men i de fall de nämndes handlade det i de flesta fall om vilken relation de hade till barnet, om hur ofta de träffades och hur de ställde sig till placering av barnet. Även Petersson visar en liknande bild som Turney (2000), gällande att noteringar om faders omsorg om barnen knappt gick att utläsa. Petersson (2006) menar att eftersom utredningarna skrivs i syftet att övertyga beslutsfattarna om huruvida ett omhändertagande av barnet är nödvändigt så är det viktigt att tydliggöra de stora skillnaderna om hur fadern och modern framställs i utredningarna.

Liss, Schiffrin, Mackintosh, Miles-McLean och Erchull (2013) beskriver i bakgrunden till sin studie att det finns en bild i samhället om *intensive mothering* som innebär att modern ska ansvara för barnets behov. Även deras studies resultat visar på att kvinnorna höll med om den bilden och kände press på sig att ansvara för barnen. Kvinnorna i studien ansåg sig även vara bättre föräldrar än män. Pedersen (2012) studerade skillnaden mellan

ett gott föräldraskap, en bra moder och en bra fader. Studien visar att mödrarna inte ansåg att ett gott föräldraskap var samma som ett gott moderskap. Mödrarna menade att moderskapet innehåller mer ansvar och att i deras ansvar ligger det att få fäderna att anstränga sig till att vara delaktig i barnens liv. Fäderna ansåg att gott föräldraskap var detsamma som att vara en god fader. Fäderna ansåg att de inte har lika stort ansvar för barnomsorgen, men att de ändå är lika involverade i deras barns liv som mödrarna.

Sammanfattning

För att sammanfatta den tidigare forskningen inom området visade den indikationer på otydlighet i användandet av begreppet *good enough* vid utredande av föräldraskap och vad som är *good enough* avgörs av betraktaren. Alla studier om *good enough* föräldraskap beskriver just problematiken kring att det inte finns någon specifik definition av vad som är *good enough* och att det därför blir godtyckliga beslut. Det går även att konstatera att bedömning av föräldraskap är svårt att göra på utredningshem. Det är flera faktorer utanför institutionen som är viktiga att beakta vid bedömningen av om föräldraskapet är tillräckligt bra och inom institutionen får andra faktorer betydelse för hur familjen framställs. När föräldraskapet kopplas till ett genusperspektiv visar tidigare forskningsresultat enighet i bilden av att modern ska bära ansvaret för barnen och när föräldraskapet brister är det modern som blir skuldbelagd. Vi fann ingen studie i våra sökningar som visade en annan bild av läget ur ett genusperspektiv.

De kunskapsluckor vi funnit är inom området utredning av föräldraskap på institution. Eftersom det är tydligt att uppfattningar om *good enough* föräldraskap kan skilja sig åt är det intressant för oss att kunna fylla en del av kunskapsluckan kring hur socialarbetare uppfattar *good enough* föräldraskap på utredningshem. Då tidigare forskning huvudsakligen studerat socialarbetare utanför institution kan vår studie bidra med ytterligare en bild eftersom föräldraskapet tydliggörs på ett annat sätt för personal på utredningshem än för utredare inom socialtjänsten. En annan bild ges också kring att bedömningarna på utredningshemmet görs genom gemensamma föreställningar hos personalgruppen, istället för individuella bedömningar som tidigare forskning visat. Vi ser även en kunskapslucka kring hur personal på ett utredningshem kan uppfatta fader- respektive moderskap och vilken roll det spelar för föräldraskapsutredning, då det tidigare visats på stora könsskillnader i bedömningar inom socialtjänsten. Även det är en kunskapslucka vi vill bidra till att fylla.

3. Teoretiska perspektiv

I det här avsnittet beskrivs den teori och det perspektiv vi kommer använda oss av i analysen av det empiriska materialet. *Socialkonstruktionism* är den övergripande teorin i analysen och vi kommer även använda ett *genusperspektiv*. För att närma oss något så komplext och flerdimensionellt som socialarbetarnas beskrivningar av *good enough* föräldraskap är det socialkonstruktionistiska perspektivet särskilt lämpat då det ger oss möjlighet att belysa den kollektiva bild av *good enough* föräldraskap som personalen konstruerat genom gemensamma erfarenheter. Genusperspektivet valdes för att den tidigare forskningen visade på stora könsskillnader i bedömningar av föräldraskap samt för att se hur personalens syn på föräldraroller används i utredningsprocessen. I slutet av kapitlet kommer vi redovisa för kritik mot socialkonstruktionismen och genusperspektivet, bemöta kritiken samt förklara teoriernas relevans för vår studie.

Socialkonstruktionism

Utifrån socialkonstruktionistisk teori finns ingen objektiv essentiell verklighet (Angelöw & Jonsson, 2000). Det innebär att de antaganden och kategoriseringar människor gör om världen och omgivande fenomen inte finns som naturligt förekommande. Teorin hävdar istället att kunskap om världen och fenomen skapas genom mellanmännisklig social och språklig interaktion inom en praktisk kontext (Huston, 2001; Kvale & Brinkman, 2014; Larsson & Sohlberg, 2014; Payne, 2005; Wennberg, 2001). Därmed menas att kunskap inte härleder från logiskt tänkande utan utgörs av tolkningar av omvärlden som skapas och reproduceras genom mellanmänniskliga samtal och sociala interaktioner vilka även ska betraktas ur ett historiskt och kulturellt perspektiv (Dreher, 2016). Genom historiskt återskapande tolkningar av verkligheten menar Dreher att de kan uppfattas av människan som objektiva fakta. Men enligt socialkonstruktionismen är det vi ser och hör inte en sann avspegling av verkligheten utan måste förstås som konstruktioner och versioner av verkligheten (Alvesson & Sköldberg, 2009).

Sohlberg & Sohlberg (2013) förtydligar socialkonstruktionismen med att redogöra för hur teorin riktar perspektivet på vad som konstrueras, vem som gör det men även hur konstruktionsprocessen går till. Vad, vem och hur är alltså tre betydelsefulla faktorer som teorin beaktar i diskussion kring sociala konstruktioner. Vidare framhåller författarna språket, alltså hur människan uttrycker sig i relation till andra, som en övergripande

påverkansaspekt enligt socialkonstruktionismen. Sohlberg och Sohlberg hävdar att utan ett utbyte av språkbruk mellan människor sker ingen social konstruktion. Wennerberg (2001) beskriver socialkonstruktionism som en flerdimensionell teori som kan sägas i ett första steg kritiskt dekonstruera det som människan uppfattar som naturligt för att i nästa steg ge analytiska teoretiska förklaringar till hur studerade sociala strukturer organiseras. Med andra ord räcker det inte med att demaskera hur sociala strukturer konstrueras utan att även visa på alternativa tolkningar av studerade fenomen. Wennerberg menar att den studerade sociala institutionen behöver förstås utifrån att den har en funktion inom en kontext och är medvetet utformad eller omedvetet självskapad. Wennerberg förklarar att skillnaderna behöver studeras empiriskt för att nå kunskap om det finns ett medvetet handlande från aktörernas sida.

Genusperspektiv

Då uppsatsens övergripande teori är socialkonstruktionism begränsas definitionsdiskussionen av begreppet kön utifrån perspektivet att kön är socialt konstruerat (Ljung, 2015; Piuva & Karlsson, 2012; Sohlberg & Sohlberg, 2013). Därmed får begreppet kön utifrån den biologiska diskussionen (Allwood & Erikson, 2010; Gemzöe, 2006; Ljung, 2015) stå tillbaka för den symboliska dimensionen där begreppet genus används (Piuva & Karlsson, 2012). Att anta ett genusperspektiv utifrån en symbolisk synvinkel innebär att studera hur människor genom språket tillskriver olika ord och begrepp genusvärderingar (Piuva & Karlsson, 2012). Genusperspektivet handlar om att öka förståelsen kring att normativa föreställningar om kvinnor och män är konstruerade utifrån samhällsliga, kulturella och historiska faktorer (Gemzöe, 2006; Sohlberg & Sohlberg, 2013). Därför är det centralt för ett genusperspektiv att ha ett kritiskt, problematiserande, reflekterande och ifrågasättande förhållningssätt till könsbundna föreställningar (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016).

Kritik mot teori och perspektiv

Wennerberg (2001) visar på hur kritiker mot socialkonstruktionism hävdar att teorin är olämplig att använda inom forskning. En anledning som ges är att teorin är otydligt formulerad vilket omöjliggör teorins användning i forskning då den kräver detaljerade teoretiska analysverktyg. Allwood & Erikson (2012) menar att socialkonstruktionistiska forskare som företrädesvis förespråkar att allt är sociala konstruktioner, ibland faller på

eget grepp. Genom en önskan om att avslöja normativa uppfattningar menar författarna att forskarna bortser från sitt eget bidrag till att skapa nya konstruktioner. Vi beaktar kritiken genom att vår studie inte gör anspråk på att konstruera nya normativa uppfattningar, snarare visas alternativ till normativa konstruktioner. Vidare tydliggörs de formuleringar ur socialkonstruktionismens som kommer användas vid analys och tolkning av studiens resultat.

Kritiker mot genusförespråkare hävdar att genusperspektivet genom att bortse från betydelsen av biologiskt kön genererat i ett abstraherande av den mänskliga kroppen (Ljung, 2015). Kritikerna menar att det inte är rimligt att se biologiskt kön enbart som socialt konstruerad utan påpekar att kropp och kön istället bör inkluderas i genusperspektivet. Kritikerna påpekar att uppdelningen av kön och genus är en förenkling av verkligheten och menar att det biologiska könet ska förstås som en dimension av sociala konstruktioner (Allwood & Erikson, 2010) och det är den dimensionen vi kommer fokusera på i vår studie. Då vår avsikt i studien är att belysa sociala konstruktioner utifrån genusuppfattningar rörande föräldraroller snarare än att diskutera hur begreppen kön och genus konstrueras blir kritiken mindre betydelsefull för vår studie.

Teorin och perspektivets relevans för studien

Socialkonstruktionism och genusperspektiv kommer användas för att analysera det empiriska materialet. Teorin kommer användas för att öppna upp traditionella föreställningar (Wennerberg, 2001) om vad som definierar *good enough* föräldraskap, och för att nå djupare kunskap om personalens upplevelser av när föräldrar är *good enough* (Lilja & Larsson, 2005). Vi använder Sohlberg och Sohlbergs (2013) utgångspunkter vad, vem och hur men även hur informanterna använder språket i definition och beskrivning av bedömningssituationer och begrepp. Utifrån att den studerade verksamheten är ett utredningshem går det att anta att personalen genom gemensamma föreställningar och erfarenheter konstruerat en kollektiv bild (Angelöw & Jonsson, 2000) av ett föräldraskap som är *good enough*. Peterson (2006) beskriver i sin studie hur barnens behov och föräldrarnas prestationer konstrueras beroende av förhållanden som råder inom verksamheten och även synen på hur en familj och barndom ska vara. Därför kommer teorin användas för att belysa dess betydelse vid bedömningar av föräldrarnas förmåga.

Vi kommer använda genusperspektivet för att belysa och förstå personalens uppfattningar om *good enough* föräldraskap utifrån vilka kollektiva inställningar de har på föräldraroller och moder- respektive faderskap. Generella värderingar om den gode modern och gode fadern med tillhörande könsbundna egenskaper lever kvar som allmänna uppfattningar och det finns anledning att undra över föräldraskapets tillskrivna egenskaper och handlingar (Gemzöe, 2006). Perspektivet kommer också kunna belysa hur de använder synen på föräldraroller i utredningsprocessen.

4. Metod

I metodavsnittet beskrivs studiens forskningsdesign, urval av informanter, hur vi gått tillväga för att genomföra studien och vilken analysmetod vi använt oss av. Vi diskuterar även studiens trovärdighet, vilka etiska överväganden vi gjort och avslutar med en metoddiskussion kring begränsningar.

Forskningsdesign

Vi har använt semistrukturerad kvalitativ fokusgruppsintervju. Kvalitativ metod valdes då vårt intresse var att utforska en arbetsgrupps föreställningar, tankar och upplevelser med målet att nå förståelsegrundad kunskap och rika berättelser (Ahrne & Svensson, 2015; Kvale & Brinkmann, 2014; Larsson, 2005a). En fördel med kvalitativa intervjuer är att vi kunde anpassa intervjufrågornas följd utifrån arbetsgruppens samtalsprocess (ibid.). För att säkerställa att intervjun svarade på studiens syfte och frågeställningar hade vi en semistrukturerad intervjumetod där vi förberett tematiserade frågor med utrymme för följdfrågor för att nå djupare förståelse (Larsson, 2005a).

Valet av fokusgrupp gjordes då det är en lämplig metod i vårt fall eftersom intresset var att utforska hur en personalgrupp, med liten påverkan av intervjuaren (Billinger, 2005), resonerar kring ämnet föräldraskap. Med fokusgruppen ville vi fånga gemensamma föreställningar om *good enough* föräldraskap, vilket även kan beskrivas som en begreppsintervju i grupp (Kvale & Brinkman, 2014). Hur gruppen diskuterar och motiverar sina uttalanden var målet, inte att skapa förändring eller lösa problem (Billinger, 2005). Då förståelse växer fram i interaktion och konstrueras genom erfarenheter och omkonstrueras i samspel mellan individerna i gruppen (Dahlin-Ivanoff, 2016) såg vi en möjlighet att få tillgång till olika perspektiv att reflektera över. Eftersom bedömningarna på utredningshemmet alltid görs i grupp så är det intressant att använda sig av fokusgruppsintervju då bedömningarna av föräldraskapet utgår från gruppens gemensamma syn på *good enough* föräldraskap. Även om de har olika individuella uppfattningar om *good enough* föräldraskap som kanske inte kommer fram i en fokusgruppsintervju, så har det inte stor betydelse för vår studie.

Verksamheten som studien utgår från är ett HVB-hem i en medelstor stad i Sverige. På verksamheten arbetar familjebehandlare med skiftande utbildning och en

behandlingsledare. Utredningshemmet riktar sig till barn och deras familjer. Hemmet utför inte bara utredning av föräldraskap, utan har även ärenden med stöd i föräldraskapet samt akut/skyddat boende. Personalen har i vissa fall även möjlighet att utföra utredning i hemmet samt att de har stödlägenheter kopplade till verksamheten där familjer kan bo och få stöd. Utredningstiden på hemmet är oftast åtta veckor. I fokusgruppsintervjun deltog fyra familjebehandlare som var sociolog, socionom och fritidspedagog. Det var kvinnor och män mellan åldrarna 40 och 65 år som hade arbetat på verksamheten 2–21 år. Flera av intervjupersonerna hade även tidigare erfarenhet av socialt arbete. Beskrivning av verksamhet och informanter är utifrån etiskt ställningstagande då personalen betonade att de inte på något vis vill kunna identifieras. Någon vidare beskrivning av verksamhetens arbete, arbetsmetoder och arbetssätt bedöms inte vara av relevans som förförståelse till vår studie då fokus inte ligger på verksamhetens arbetssätt utan personalens uppfattningar om föräldraskap.

Tillvägagångssätt

Efter litteraturgranskning och att vi skapat vår studies syfte och frågeställningar sammanställde vi en intervjuguide (bilaga 1). Den författades utifrån syfte och frågeställningar och formulerades även med öppna frågor för att gruppen skulle uppmuntras till diskussion (Dahlin-Ivanoff, 2016). Därefter kontaktades behandlingsledaren på utredningshemmet med en förfrågan om att göra en fokusgruppintervju. Urvalet av intervjupersoner gjordes genom att behandlingsledaren tillfrågades att välja ut 4–7 intervjupersoner ur personalen, med beaktande av urval för att få spridning, utifrån personalens bakgrund som ålder, kön, utbildning och erfarenhet. Det fanns en viss risk att behandlingsledaren valde ut personal med övervägande positiva och utvecklade tankar om ämnet vi ville studera vilket skulle då kunde innebära att urvalet inte var representativt för resten av personalgruppen. Tanken med spridning bland intervjupersonerna var att en heterogen grupp kan generera nyanserad kunskap och antalet deltagare valdes enligt Dahlin-Ivanoff (2016) som rekommenderar antalet för att få gemensam diskussion och att inte samtalet ska stagnera i energi. Vi skickade även med missivbrev (bilaga 2) till behandlingsledaren där vi tydliggjorde studiens syfte, de etiska överväganden som beaktas i studien och att intervjun kommer spelas in och pågå under två timmar. Syftet med ljudupptagningen var dels för att gruppintervjuer kan innebära att många pratar samtidigt samt att det är svårt som intervjuare att fånga upp nyanser och

vem som säger vad (Billinger, 2005). När intervjun skulle genomföras informerades vi igen kring studiens syfte, etiska överväganden, att intervjun kommer spelas in och intervjupersonerna, som var fyra stycken, fick ge sitt skriftliga samtycke till att delta i studien (bilaga 3). Vi presenterade oss och vår rollfördelning för att förhindra förvirring för gruppen (Dahlin-Ivanoff, 2016), där en intervjuade och en var antecknande observatör. Vi delgav också våra förväntningar, att vi ville ta del av deras kunskap och erfarenheter och att inget svar är rätt eller fel utan allt som sägs är intressant (Billinger, 2005). Efter intervjun transkriberades inspelningen av oss författare och analyserades utifrån teorier, perspektiv och tidigare forskning.

Analysmetod

Vi har använt oss av hermeneutisk analys- och tolkningsmetod av resultatet. I enlighet med Ahrne och Svensson (2015) påbörjade vi analysen redan under intervjun genom att rikta uppmärksamheten mot att fånga huruvida informanterna uttryckte gemensamma åsikter genom sina beskrivningar och definitioner. Vi hade även fokus på när åsikter skiljde sig och hur informanterna uttryckte samstämmighet eller hur de agerade vid ämnen där de inte var eniga. I syfte att inte förlora vår omedelbara upplevelse av intervjun, vilket är av betydelse för helhetsanalys av fokusgruppsintervjuer, gjordes ett verbalt utbyte av våra individuella åsikter direkt efter intervjutillfället där vi även kunde jämföra om vi hade liknande upplevelse.

Nästa steg i analysprocessen var att ordagrant transkribera ljudupptagningen (Ahrne & Svensson, 2015) där även informanternas deltaganden i diskussionen genom hummanden inkluderades. Genom att lyssna på ljudupptagningen flera gånger under transkriberingen, vilket uppmuntras av Ahrne och Svensson, gav materialet oss en helhetsuppfattning men även hur olika delar av intervjun kunde kopplas till teman relaterade till syfte och frågeställningar. Vidare gick analysprocessen över till att behandla textmaterialet.

Vi inledde textbearbetningen med att använda *fokuserad kodning* av transkriberat material. Det innebär att vi försökte finna mönster av informanternas utsagor i det empiriska materialet (Rennstam & Wästerfors, 2015) vilka kategoriserades i olika teman som relaterade till syftet samt frågeställningar. Det föranledde analysens meningskoncentrering där vi sammanställde uttalanden i mindre enheter (Kvale & Brinkman, 2014). Nästa steg i analysarbetet var att anta en hermeneutisk meningstolkning

av resultatet som enligt Kvale och Brinkman (2014) underlättar en koppling till teorier och tidigare forskning. I enlighet med Dahlin-Ivanoff (2016) valdes den hermeneutiska tolkningen då den är nödvändig i fokusgruppsintervjuer för att kunna dra slutsatser utifrån flera personers upplevelser och sammanställa till en helhet. Fokus var därmed på gemensamma uppfattningar hos informanterna, inte vad varje enskild person uttryckte. Att använda hermeneutik i analysen gav oss utrymme att tolka materialet utifrån socialkonstruktionism med vetskapen att tolkare med ett annat perspektiv skulle komma fram till ett annat resultat (Allwood & Erikson, 2010; Lilja, 2005). Vi är även medvetna om att vår tolkning av resultatet inte har en slutpunkt utan valde att avsluta tolkningsprocessen när vi uppfattade en samstämmighet mellan teori och empiri (Allwood & Erikson, 2010).

Uppsatsens trovärdighet

För att stärka studiens trovärdighet har vi varit så transparenta som möjligt när vi gjort urval och avgränsningar och redovisat varför vi gjort dessa val. Genom studiens gång har vi försökt vara så neutrala och objektiva som möjligt för att inte påverka resultatet och reflekterat över vår förförståelses eventuella inverkan. För ytterligare stärkande av trovärdighet av studien använde vi *publikvalidering* med fokusgruppen efter vi författat resultatet av studien. Det innebär att vi återkopplade resultatet i studien till intervjupersonerna i gruppen för att få respons på om vi gjort en korrekt tolkning av vad de berättat (Kvale & Brinkmann, 2014). Publikvalideringen valdes att utifrån ömsesidig tidsbegränsning göras genom skriftlig korrespondens. Vi skickade studiens resultat och analys när det var färdigskrivet till informanterna enligt överenskommelse vid intervjun.

Reliabilitet i en kvalitativ intervju kan beskrivas beakta resultatets substans, om ställda frågor ger tillförlitliga svar och om svaren skulle skilja sig vid olika intervjuare (Kvale & Brinkman, 2014). För att öka reliabilitet i studien har vi i beskrivning av metoden varit utförliga när vi presenterat tillvägagångssättet av studien. Vid insamlingen av empirin ställde vi följdfrågor och återkopplade vår förståelse av informanternas utsagor för att säkerställa och testa om det fanns konsistens i svaren (ibid.).

Validitet behandlar studiens kvalitet, kopplat till vår, som forskare, förmåga att kontinuerligt genom hela forskningsprocessen ifrågasätta metodval och design (Kvale & Brinkman, 2014). Det handlar om att resultaten ska svara på de frågeställningar vi ställt.

För att stärka validiteten i vår studie har vi i planeringsstadiet kontrollerat att designen av intervjufrågor stämmer överens med syfte och frågeställningar samt vid upprättande av rapport transparent i detalj informerat läsaren om tillvägagångssätt genom alla led i forskningsprocessen i syfte att kunna följa de metodval vi gjort. När resultatet av studien författades ifrågasatte vi också om vi verkligen undersökt det vi avsåg att undersöka (ibid.).

Generaliserbarhet i kvalitativa studier handlar om huruvida resultat är överförbart till liknande förhållanden som forskningen studerat (Ahrne & Svensson, 2015; Kvale & Brinkmann, 2014). Kopplat till vår forskning som är grundad på ett litet urval, är teoretisk generalisering mest användbart där vi kopplat resultat till teorier och begrepp i syfte att synliggöra hur personalens förhållande till *good enough* föräldraskap även kan gälla andra liknande institutioner. Även framtida studier kan ha nytta av vår studie då vi kommit nära verksamheten och erhållit ”täta beskrivningar” (Kvale & Brinkman, 2014).

Etiska ställningstaganden

Etiska ställningstaganden som beaktats i studien och i framställning av rapporten är kravet om information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande. Informationskravet beaktades i kontakten med verksamheten, då vi informerade behandlingsledaren i ett missivbrev om studiens syfte och vad som avsågs undersökas (Svensson & Ahrne, 2015). Det brevet delgavs även intervjupersonerna. I brevet förklarade vi att deltagandet är frivilligt, att de kunde avstå att svara på vissa frågor och när som helst avbryta sin medverkan (Larsson, 2005a). Vidare informerades att det som sägs under intervjun avidentifieras och att allt insamlat material behandlas med försiktighet i författandet av rapporten, vilket är en del av konfidentialitetskravet (Kvale & Brinkmann, 2014). Den informationen upprepades även vid intervjutillfället. Efter informationen skrev intervjupersonerna ett skriftligt samtycke till att delta i studien, som är samtyckeskravet (Svensson & Ahrne, 2015). Efter transkribering av ljudupptagningen raderades inspelningen och när rapporten var färdigskriven kastades allt studiematerial, utifrån beaktandet av nyttjandekravet då materialet inte ska kunna användas vid något annat tillfälle och i något annat syfte (ibid.).

Metoddiskussion

Användandet av fokusgruppsintervju var lämpligt att använda då vi ville fånga upp utredarnas gemensamma perspektiv med minimerad inverkan från oss som intervjuare

(Kvale & Brinkmann, 2014). Dock upplevde vi vid vissa frågeställningar att informanterna vände sig till oss för att svara istället för att diskutera tillsammans. Vi försökte åtgärda det med att ställa följdfrågor till resterande gruppen. Vidare reflektioner vi gjort är hur vår begränsade erfarenhet av att göra fokusgruppsintervjuer kan påverkat resultatet (Billinger, 2005). Medveten om våra begränsningar ägnade vi god tid till att planera intervjufrågor och hur vi skulle förhålla oss till gruppen men även till varandra. Exempelvis har en av författarna i studien förförståelse till den studerade verksamheten och en personlig relation till informanterna i studien. För att minska risken med personlig förförståelse av institutionens verksamhet beslutades att den personen tog rollen som observatör och antecknade detaljer som kan vara svåra att uppfatta vid en ljudinspelning. Trots noggrann förberedelse kunde vi vid transkribering av ljudupptagning observera att informanterna vid flertalet tillfällen inte avslutade sina meningar och ibland avslutade varandras meningar. Det kan förklaras genom att arbetsgruppen kände varandra väl och arbetat tillsammans under längre tid och därför redan visste vad den andre menade utan att slutföra sin mening. Vidare kunde vi märka att även intervjuaren vid vissa intervjufrågor lät de oavslutade meningarna gå förbi utan en efterfrågad förklaring. En alternativ förklaring kan vara att intervjuaren inte har erfarenhet av fokusgruppsintervjuer vilket skapade en osäkerhet över när och var det var lämpligt att avbryta med en följdfråga. En annan förklaring kan vara att intervjuaren själv har förförståelse för ämnet vilket gjorde att intervjuaren utgick från egen förförståelse av informanternas berättelse.

För att återkoppla till den publikvalidering vi avsåg att använda i studien vill vi här kort diskutera vad det gav. Den respons vi fick var begränsad med kommentarer kring syftningsfel i texten, vilket vi ändrat. Om vi genomfört valideringen under ett möte tror vi att det hade gett mer synpunkter och det hade varit intressant att höra deras åsikter om hur vi uppfattat dem.

5. Resultatredovisning och analys av empiri

I detta avsnitt presenteras resultat av fokusgruppsintervjun samt analys av materialet med hjälp av *socialkonstruktionism*, *genusperspektiv* samt tidigare forskning. Genusanalys av resultat används för frågeställning 3. Vi ansåg att studiens frågeställningar var betydelsefulla för transparensen av studiens genomförande och använde därför dem som rubriker i kapitlet. Vår hermeneutiska analys av empirin genererade i ett antal teman; *mentaliseringsförmåga*, *förändringsförmåga*, *mönster i föräldraskap* och *frånvarande fäder*. Vi valde att presentera dessa teman kursivt vid förekommande fall under redovisningens rubriker. Analysen är integrerad med empiriskt resultat under underrubrik 1 och 3. Under rubrik 2 presenteras resultat före analys då vi önskat behålla ett flöde i texten. Vi har valt att vara sparsamma med enskilda citat och inte skilja intervjupersonerna åt i presentationen av resultatet då vi inte är intresserad av individuella uppfattningar utan det gemensamma (Ahrne & Svensson, 2015). Personerna som deltog i studien nämns som intervjupersoner eller informanter och i de fall ordet personal används så syftas det till personalen generellt på utredningshemmet.

Good enough eller inte *good enough* föräldrar?

Resultat, analys och tolkning av första frågeställningen presenteras under rubricerade relevanta ämnen.

Vid frågan om hur intervjupersonerna skulle beskriva begreppet *good enough* föräldraskap reagerade informanterna, enligt vår tolkning, med osäkerhet och uttrycker det som ”jättesvårt” att specifikt beskriva. Flera tidigare studier har visat på liknande resultat, att socialarbetare har svårt att definiera vad som egentligen är ett *good enough* föräldraskap (Choate och Engstrom, 2014; Eve et al., 2014; Taylor et al., 2009). Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv kan deras osäkerhet att definiera *good enough* föräldraskap tolkas som att personalen inte skapat en gemensam definition genom mellanmänniska interaktioner inom sin kontext, institution. Personalen har möjligen snarare skapat sociala konstruktioner genom gemensamma praktiska historiska erfarenheter om vad barn har för behov och hur föräldrarna ska bemöta dem, än att definiera ett *good enough* föräldraskap.

Vidare under intervjun bryts tveksamheten med beskrivningen ”kan föräldrar 52 procent då är man *good enough*.” Informanterna fortsätter med ”att det egentligen inte är svårt att beskriva vad som är *good enough*, utan vad som är *good enough* ska utgå från kriterierna i BBIC”, vilket är metodstödet personalen använder. Informanterna redogör hur kriterierna hälsa, känslor och beteende samt om barnet får de behoven tillgodosedda leder till bedömningen att föräldraskapet är *good enough*. Dock har intervjupersonerna svårt att beskriva hur mycket inom varje område som behövs vilket bekräftas av tidigare forskning som visat det lättare att förklara vad som är ett bra och dåligt föräldraskap, än vad som är tillräckligt bra. Informanterna anger svårigheter i bedömning av föräldraskap när en förälder kan ge ”jättemycket” av en faktor, exempelvis grundläggande omsorg men det ”fattas på andra bitar”. Däremot förklarar informanterna att om den andra föräldern eller annat stöd finns omkring familjen som kan kompensera upp till en ”bra” nivå, kan föräldraskapet som helhet ändå ses vara *good enough*.

Informanterna använder begrepp som innehåller ett värde eller mått, som exempelvis *bra*, *dåligt* att det *fattas något* eller *jättemycket*. Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv går det tolka som att personalen använder begrepp som för dem har ett essentiellt innehåll (Angelöw & Jonsson, 2000; Wennerberg, 2001) vilket socialkonstruktionistisk teori motsäger genom att hävda att människor lägger individuella värderingar i ord och begrepp. Det kan innebära att intervjupersonerna under intervjun använder begrepp som de anser, eller tror sig, har ett självklart innehåll vilket de även omedvetet utgår från att även vi gör.

Vid vidare diskussion om *good enough* föräldraskap delgav informanterna beskrivningar hur personalens närvaro kan påverka föräldrarnas möjlighet att visa hur de är föräldrar. Informanterna uttryckte sig ha aspekten i beaktande och berättade hur det har störst betydelse ”speciellt i början, de är här ganska länge så det brukar bli lättare när de är lite varm i kläderna”. Vidare diskuterade informanterna begränsningar med att se hela sammanhanget kring barnet då familjerna befinner sig på institution och inte kan observeras i sin hemmiljö. Informanterna berättade att de inte jobbar med hela metodstödet BBIC utan att det är socialsekreterarna som ansvarar för utredning av familjens miljö och nätverk.

För att anta en socialkonstruktionistisk hållning kan förutsättningen att personalen inte har tillgång till att se hela familjens sammanhang, tolkas som att det begränsar

personalens utrymme att förstå hela familjens konstruktion av verkligheten. Familjens konstruktion av föräldraskap, har skapats inom deras hemmiljö med påverkan från kulturella normer och erfarenheter men även yttre samhälleliga influenser, vilka inte behöver samstämma med personalens upplevelser. När familjen befinner sig utanför sin egen kontext, hemmiljö, och personal ska observera dem dygnet runt kan det leda till svårigheter för familjerna att visa att deras faktiska föräldraskap. Lacharité (2014) rapporterar vikten av att se till barnets hela sociala kontext med samtliga relationer barnet har för att fånga helheten, vilket således inte är genomförbart på utredningshemmet. Därtill att utredningstiden är åtta veckor begränsas antal observationer av föräldraskapet, vilket även kopplas till Taylor et al (2009) som hävdar att bedömningar baseras på för få faktorer och observationer.

Brister i föräldraskap

Intervjupersonerna berättade att föräldrarnas tydlighet i att visa brister avgör om det är lätt eller svårt att bedöma huruvida föräldraskapet är *good enough*. Informanterna beskrev fall oproblematiska då föräldrarna visade stora brister inom flera bedömningsområden som barnets grundläggande behov, hälsa samt brist i att bemöta barnets känslomässiga behov. Omständigheter när intervjupersonerna upplever det svårt att avgöra om familjer är *good enough* handlar om en osäkerhet för hur föräldraskapet kommer utvecklas i framtiden. Enligt intervjupersonerna gäller det när föräldrar kommer med små barn och just då är tillräckligt bra, ”för att små barn inte har lika stora behov”, men kommer de kunna vara *good enough* för när barnet ”blir äldre och kräver mer?”. Även då informanterna berättade att bedömningarna görs med perspektivet ”här och nu” beskrev de sig ändå uppleva att ”de är de svåraste fallen”. Genom att informanterna uttrycker en gemensam åsikt av att vissa fall är lätta och en del svåra kan tolkas som att de socialt konstruerat en kollektiv bild av vad som är lätt eller svårt. Vidare går att ställa frågan hur de kan vara övertygade om att de signaler de ser är en sann bild av verkligheten då socialkonstruktivismen hävdar att människor skapar sin egen verklighetsuppfattning. Informanterna diskuterade även svårigheter att bedöma föräldraförmåga om barnet till en förälder haft ett annat ”temperament”. Intervjupersonerna uttrycker det vara en faktor de behöver beakta vid bedömning då föräldraskapet kan skilja sig beroende på vilket barn, föräldern har. Med en socialkonstruktivistiskt synvinkel kan konstruktioner om ett *good enough* föräldraskap ställa till problem. Om föräldraskapet kommer skilja sig beroende på barnets temperament kan inte *en* konstruktion om ett *good enough* föräldraskap

stämman in på alla föräldrar, eftersom de behöver utgå från barnets behov. Även konstruktioner om hur ett barn i viss ålder ska vara kan påverka bedömningen. Eftersom barn har olika temperament och utvecklas olika behöver det inte stämma med konstruktionen, och behöver inte bero på föräldrarnas brist på förmågor.

Ytterligare exempel på hur informanterna observerar brister och bedömer utifrån situation är när intervjupersonerna berättar om en familj där båda föräldrarna gått ut och rökt och lämnat sitt barn i barnvagnen inomhus, utan att vara fastspänt. Personalen som då gick förbi familjens boende såg att barnet var på väg att ramla ur barnvagnen och hann fånga upp barnet innan det föll ur. När personalen gick ut till föräldrarna och berättade vad som hänt reagerade föräldrarna med att bli ”arga och skylla på varandra” om vems fel det var att barnet inte var fastspänd och ”fortsatte röka”. Informanterna beskrev hur de upplevde föräldrarnas reaktioner ”skrämmande”, då ingen av dem ”sprang in och tittade till barnet”. Återgivandet av informanternas berättelse syftar till att tydliggöra hur förväntningar av en specifik reaktion från föräldrarna får betydelse för hur personalen tolkar föräldraskapet. Personalen har en förväntning på ett föräldraskap som konstruerats utifrån en föreställning om att en *good enough* förälder springer in och ser till barnet. Det är möjligt att föräldrarnas reaktion kommer utifrån bakomliggande känslomässiga faktorer som genererar i ett enligt informanterna, irrationellt beteende. Reaktionen kan därmed utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv ses som en socialt konstruerad självuppfattning vilken gestaltar sig för personalen som ”skrämmande”. Konstruktionerna om hur en person normalt ska reagera i sådana situationer kan skilja sig åt mellan individer, och vem har tolkningsföreträde av den rätta konstruktionen? Eftersom personalen bedömer föräldraskapet utgår bedömningen från personalgruppens gemensamma konstruktion. Om personalgruppen bestått av andra individer hade kanske en annan konstruktion varit rådande. Det här var ett exempel som informanterna beskrev där ”föräldrarna inte alls var *good enough*.”

Mönster

Informanterna beskriver genom flertal exempel att deras bedömningar av föräldraskap bygger på att se *mönster*, ett synligt återkommande tema i resultatet, i brister eller förmågor inom olika omsorgskriterier. Föräldrarna ges utrymme att brista i föräldraskapet ett fåtal gånger dock förväntas föräldrarna, enligt informanterna, ”göra rätt flest gånger” för att bedömas som *good enough*. Utifrån socialkonstruktionistisk teoretisk analys och

tolkning går det att ställa frågan om hur begreppen *mönster* och *fåtal gånger* ska förstås. Personalen kan ha skapat sig en kollektiv uppfattning om vad *fåtal gånger* är och när de omvandlas till ett *mönster*. En liknande skapelseprocess av begreppens innebörd har föräldrarna med sig till utredningshemmet. Vad som är upprepade tillfällen eller mönster för personalen behöver således inte ha samma betydelse för föräldrarna. Därmed kan en oenighet skapas mellan de olika konstruktionerna av begreppen och föräldrarna kan uppleva sig bli orättvist bedömda, även om de i sin uppfattning av verkligheten följt personalens råd.

Mentalisering

Ytterligare återkommande tema i intervjupersonernas berättelser var föräldrarnas *mentaliseringsförmåga* vilken beskrevs som en betydelsefull faktor att beakta vid bedömning av föräldraskap. Informanterna beskrev *mentalisering* med att föräldern ska kunna läsa av barnet och förstå vad det behöver. De förklarar; ”har man den förmågan då förstår man också att barnet behöver bli rent och tvättat, barnet behöver få mat och barnet behöver få kärlek.” Om föräldrar inte har förmågan att *mentalisera* kan de, enligt informanterna, inte sätta sig in i hur barnet känner, vad det behöver och ”då kan man inte vara en *good enough* förälder.” För en mer utförlig diskussion av *mentalisering* se (Allen & Fonagy, 2006; Fonagy et al., 1995; Rydén & Wallroth, 2014). Intervjupersonerna beskrev hur de kan se brister i *mentaliseringsförmåga* genom att själva läsa av barnets behov och observera om föräldrarna bemöter behoven eller om föräldern bemöter vid ”fel tillfälle”. När informanterna uttrycker sig se fenomenet *mentalisering* eller brist på *mentalisering* finns anledning att tolka uttalandet genom ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Utgångspunkten är att personalen skapat sig en bild av hur förmåga till *mentalisering* visar sig. Antingen genom en kollektiv omedveten överenskommelse eller genom en medveten skapad konstruktion. Det innebär att när personalen säger sig se att föräldrarna kan, eller inte kan *mentalisera*, är det en betraktelse grundad från en social konstruktion. Att personalen verkligen ser att föräldrarna brister i *mentaliseringsförmåga* eller om det egentligen beror på andra saker kan därmed ifrågasättas. Vid diskussion om *mentaliseringsförmåga* beskrev en intervjuperson ”vi pratade så mycket så de lärde sig det ordet också föräldrarna här, *mentalisering*”. Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv åskådliggörs hur språket inom institutionen har en betydelsefull inverkan på hur familjerna själva blir en del av institutionens konstruktion av språkbruk. Frågan är om

ordet hade samma innebörd för föräldrarna som för personalen då tolkning av ordet skiljer sig utifrån vem eller hur det konstrueras.

Förändringsförmåga

Ett annat återkommande tema i informanternas beskrivningar är *förändringsförmåga*, som informanterna också beskriver som en viktig del i utredandet om föräldrar är *good enough*. Det är där de kan se om föräldrar har förmågan att förändra sin *mentaliseringsförmåga* och om de har förmågan att utvecklas som förälder. I kontinuerliga samtal med föräldrarna berättar personalen om hur de uppfattat föräldrarnas omsorgsförmåga och ger råd kring hur föräldrarna kan tänka i vissa situationer. Då kan de därefter se om föräldrarna följer råden och visar *förändringsförmåga*. Om det inte sker någon förändring och att föräldrarna fortsätter brista i att bemöta barnets behov är det för intervjupersonerna inte *good enough*. Brist på *mentaliseringsförmåga* genererar en oro hos personalen för hur det ska bli i det egna hemmet då det inte finns någon dygnet runt som kan hjälpa föräldrarna att förstå barnets behov. Det utesluter då även stöd i hemmet. Intervjupersonerna tog även upp ett exempel med en familj som tidigare varit på verksamheten för utredning och då inte visat sig vara *good enough* föräldrar. De aktualiserades på nytt efter flera år med två nya barn och informanterna berättar hur de såg att föräldrarna förändrat sin föräldraförmåga till *good enough*. Berättelsen visar enligt socialkonstruktionismens teori att konstruktioner kring föräldraskap är föränderliga. När föräldrarna hade nya förutsättningar, skapat sig erfarenheter som nyanserat upplevelsen av sig själva som föräldrar och möjligen ett annat stöd från samhällets normer utvecklades föräldraskapets konstruktion från icke *good enough* till *good enough*.

Good enough gällande grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet och adekvat gränssättning.

Vi påminner läsaren att analys och tolkning presenteras efter resultat under denna frågeställning. För att tydliggöra de teman som redan presenterats, *mentalisering*, *förändringsförmåga* samt *mönster* visas de kursivt.

Grundläggande omsorg

Informanterna beskrev att grundläggande omsorg är när föräldrar tillgodoser barnets behov av god hälsa och hygien, att barnen har rena hela ”kläder efter väder” och får

regelbunden sömn. Informanterna lade till skyddsaspekten att föräldrar behöver se till att barnet inte far illa exempelvis genom att hindra barnet från att ”springa ut på gatan där det kör bilar”. Intervjupersonerna berättade att grundläggande omsorg är det första de tittar på när en familj kommer till utredningshemmet. Vid frågan om när föräldrar är *good enough* gällande grundläggande omsorg fanns en samstämmighet i att föräldrarnas förmåga till att *mentalisera* kring barnets behov av omsorg är avgörande vid bedömningen om föräldrar är *good enough*. Informanterna förklarade det med att föräldrar behöver visa att de kan tänka på vilka omständigheter barnet befinner sig inom och sätta ”barnet i ett sammanhang” för att sedan anpassa de grundläggande behoven såsom mat, sömn och ”skor efter årstid” utifrån barnets ålder. När det gäller att skydda barnet från faror beskrivs även det med hur föräldrar behöver ha *mentaliseringsförmåga*, att utifrån barnets ålder träna barnet i exempelvis när det är lämpligt att gå över gatan och när det inte är det.

För att nå förståelse för hur personalen bedömer när föräldrar har *good enough* förmåga till att bemöta barnets grundläggande behov ställde vi frågan om hur de kan se det. Intervjupersonerna berättade att de använder sig av ”planerade observationer” vilka beskrevs som avsatta tider där personal observerar hur föräldrar tar hand om sina barn. Exempelvis återgavs en sådan tid som ”sköttid” där personalen iakttar hur föräldrarna byter blöjor eller tvättar sitt barn. Ytterligare exempel, informanterna gav över hur observationer kan leda till överväganden angående *good enough* är när personalen läser av barnets behov. Märker personalen att barnet verkar ovan under exempelvis en tandborstning kan, enligt intervjupersonerna, de dra slutsatsen att tandborstning inte är vanligt förekommande i det egna hemmet och att föräldern utför ett grundläggande hygieniskt behov för att personalen är där och iakttar. Vidare berättade informanterna att all tid på utredningshemmet är utredningstid vilket innebär att de observerar föräldrarnas bemötande av barnet under hela dygnet. Intervjupersonerna beskrev att de exempelvis utanför observationstid ser om och när föräldrarna ”byter blöja” och ”smörjer stjärten när den är röd”. De kan även se vilka ytterkläder familjerna har på sig när de ”kommer och går” till och från utredningshemmet.

När föräldrar inte är *good enough* gällande hygien exemplifieras det genom ett återgivande av en observation av en mamma som tvättade alla sina fyra barn med ”samma tvättilapp”. Det beskrevs att mamman började tvätten med att ”gå från underlivet på barnet

för att sedan tvätta barnets ansikte” för att sedan påbörja tvätt av nästa barn med samma tvättlapp. Informanterna berättade vidare att de påtalade för mamman att det inte är ”bra” och visade på hur en tvätt bör göras. Men mamman hävdade att det är så hon är ”van att göra och att det är så alla gör där hon kommer ifrån”. Slutsatsen som personalen gjorde i den här situationen var att då mamman inte tog till sig personalens direktiv på hur man tvättar sina barn visade mamman inte på *förändringsförmåga* vilket visar, enligt personalen, att mamman inte är *good enough* gällande grundläggande omsorg.

Exempel på hur informanterna beskrev sig se huruvida föräldrar har en *good enough* förmåga till att möta barnets grundläggande behov gällande mat är att intervjupersonerna berättade att hemmet har ”fyllt” kylskåp och skafferi med varierande matvaror för att passa så många som möjligt. Informanterna berättade att vissa föräldrar trots det kan välja att ge sina barn ”fil eller yoghurt” till middag. Intervjupersonerna förklarade att föräldraskapet inte är *good enough* när föräldrarna trots att stora förutsättningar finns, inte lagar mat till sina barn. Informanterna beskrev även hur de kan se om föräldrar är *good enough* gällande grundläggande omsorg genom hur föräldrarna hanterar och prioriterar sin ekonomi. Informanterna gav ett exempel när personal upptäckte att barnen i en familj hade löss. När personalen påtalade för föräldrarna att de behövde handla lusmedel svarade de att de inte hade råd men sågs på kvällen samma dag handla ”godsaker och chips”. Vilket intervjupersonerna menade är att prioritera sina egna behov före barnens. Hur föräldrar använder sina pengar och prioriterar varuinköp utifrån barnets eller egna behov är en faktor personalen tittar på och är en enligt intervjupersonerna indikation på huruvida föräldraskapet är *good enough* eller inte.

Känslomässig tillgänglighet

Resultatet av fokusgruppsintervjun visade samstämmighet bland informanterna när det gällde definition och beskrivning av när ett föräldraskap visar på *good enough* känslomässig tillgänglighet. Intervjupersonerna berättade att när föräldrar kan ”läsa av och känna in” sitt barns känslomässiga behov är de *good enough*. För att definiera känslomässig tillgänglighet beskrev informanterna föräldrar som ”ser vad barnet ger uttryck för att ha för behov just för tillfället”, ”lyhördhet” och att föräldern ”finns nära” och ”ser barnet”. Informanterna påtalade även vikten av att föräldrar ska ha förmågan att tänka på hur barnet har det oavsett om föräldrarna ser och hör barnet eller inte. Informanterna beskrev att de kan se när barn inte får sina känslomässiga behov

tillgodosedda. De gav ett exempel med ett barn som beskrevs ”alldeles tom i sitt känsloregister, han gråter inte, ... visar ingen glädje och han är ändå ganska stor”. Informanterna var eniga i att det beskrivna fallet var ett tydligt exempel på en observation där personalen läste av barnets behov och kunde se att föräldrarna var oförmögen att möta upp dem.

Informanterna gav ett exempel som synliggör ”tecken på att inte kunna *mentalisera* och förstå hur den andra [barnet] har det” gällande känslomässig tillgänglighet. Det återgavs genom att berätta när personal vid ett tillfälle besökt en familjs boende där balkongdörren stod öppen när det var ”vinter ute och jätte kallt”. Då observerade personalen att föräldrarna ”själv har kläder på sig, men i spjalsängen ligger barnet i bara blöja”. Informanterna beskrev att personalen påtalade för föräldrarna att ”här var det kallt” och föräldrarna svarade ”nä hua, det är jättevarmt här”. Informanterna menade att exemplet visade att föräldrarna inte kunde känna in att barnet fryser även fast föräldrarna själva inte fryser.

Ytterligare en aspekt personalen tar i beaktande vid bedömning om huruvida föräldrarna är *good enough* gällande känslomässig tillgänglighet är om personalen kan se om föräldrarna har *förändringsförmåga*. Ett exempel var att de sett ett barn som ”hoppa och skriker, hoppa och skriker” men att mamman var upptagen med sin mobiltelefon och inte såg barnet, ”det är som barnet inte existerar”. Ett annat exempel var när en mamma låste in barnen med trygghetslås, gick ut och sade att hon ”bara ska vara ute fem minuter” men hon var borta längre tid, så en personal fick gå och hämta henne. Gemensamt för exemplen är att personalen delgav sina observationer för föräldrarna men personalen uppfattade inte att föräldrarna tog till sig informationen eller visade på förändring av beteendet. Ytterligare exempel återgavs med de föräldrar som hade balkongdörren öppen vintertid där personalen påtalade att ”bara för att du inte fryser, så betyder det inte att ditt barn inte fryser”. Intervjupersonerna förklarade att om de ser att föräldrarna fortsätter upprepa beteendet ”gång på gång” och visar *mönster* på att de inte kan ”känna in” barnets behov trots att personalen återupprepade gånger påtalat för föräldrarna när de exempelvis ”inte går in till ett barn som skriker”, att de behöver göra annorlunda då är ”det för oss inte *good enough*”.

Intervjupersonerna diskuterade att de inom personalgruppen har olika individuella känslomässiga gränser när det kommer till att bedöma om ett barns skrik är ”hjärtskärande

gråt” och ett ”skrik efter närhet” eller om det är ”det här gnället”. Informanterna beskrev att de reagerar ”olika starkt” beroende på vart de själv är i livet. De såg en fördel med att de under en sådan situation är olika då de kan använda sig av varandras upplevelser för att undersöka om det finns en samstämmighet kring den specifika situationen. Exempelvis berättade intervjupersonerna att om någon av dem uppfattar att gråten är hjärtskärande kan de ta upp det med andra i personalen för att de på sitt arbetspass kan vara särskilt uppmärksam på. Det blir i syftet att ”komma närmare vad som är *good enough*” och att det inte handlar om individuella känslomässiga upplevelser. Därmed förklarade informanterna att personalen kan få säkrare bedömningar genom att om hela personalgruppen upplever att föräldraskapet ”inte är *good enough*, då är det inte *good enough*”.

Gränssättning

När intervjupersonerna beskrev gränssättning började de med att säga ordet ”vägledning”. Exempel de gav på gränssättning var att ”sätta stopp” från att ”springa ut i gatan”, ”kladda med maten” och ”rita på väggarna”, alltså att fysiskt stoppa utan att göra barnet illa. När de vidare beskrev vägledning var det att när föräldrarna sätter en gräns ska de också vägleda barnet och berätta varför de sätter gränsen och ge ett alternativ till det oönskade beteendet. Föräldrar ska inte ”sätta en gräns för gränsens skull” utan det ska finnas en tanke och förankring med gränssättningen. Det är ett sätt för föräldrarna att visa personalen att de kan *mentalisera*. Föräldrarna ska även kunna förklara för personalen varför det är viktigt att de har gränsen. ”Men ibland behöver man inte förklara varför man sätter en gräns, ibland kan man bara säga nej”. Informanterna beskrev också att föräldrarna inte får förklara för mycket och för länge för sina barn om varför de satt en gräns, för då kan ”barnen tappa fokus”. Intervjupersonerna berättade att det heller inte *good enough* om *mönstret* är att föräldrarna alltid säger nej till sitt barn.

Ett exempel som informanterna tog upp där svårigheter i temat *mentalisering* påverkar föräldrars förmåga att sätta lämplig gränssättning till sina barn är kring en pappa och hans treårige son. Barnet hade vid ett tillfälle inte lyssnat på en instruktion som pappan gett och då blev treåringen tillsagd att sitta still i en trapp. ”Och sen blev pappa jättearg, och jag [informant] förstod inte heller, för treåringen satt ju still i trappan. Men han hade ju bytt trappsteg, han hade flyttat tre trappsteg upp och satt bredvid storasyster där uppe”. Enligt informanterna hade pojken i pappans värld inte följt pappans gräns då han menade

att pojken skulle sitta still på det trappsteget han blev anvisad, och inte flytta sig. Observationen beskrev intervjupersonerna som att ha orimliga förväntningar på en treåring, och att föräldern hade problematik med *mentaliseringsförmåga*. Föräldern kunde inte tänka sig in och förstå hur länge och uthållig en treåring kan följa en instruktion och samtidigt ha ”lockelsen att sitta bredvid storasyster”.

Det som intervjupersonerna beskrev som viktigt med gränssättning var att den ska utgå från barnets behov. Föräldrarna ska kunna visa personalen att de känner sitt barn och vet vad just deras barn behöver för gränser. Föräldrarna ska inte göra en gränssättning som de tror att ”det här förväntar sig samhället eller oss [personalen]”, utan, ”just mitt barn behöver den här gränsen”. Informanterna gav ett exempel med en förälder som inte gav vatten till sitt barn vid maten. När personalen frågade varför föräldern inte gav barnet vatten så svarade föräldern ”men mitt barn äter inte då”. Då kunde personalen förstå att det fanns en tanke och mening med gränsen och det menade informanterna är *good enough* gränssättning. Intervjupersonerna berättade att föräldrarna oftast är medvetna om att det finns förväntningar på dem att sätta gränser, men att de oftast inte vet varför de behöver göra det och inte vet att vägledning behöver ges till barnen. Det fanns också en samlad bild kring att det är viktigt att gränserna inte får vara oförutsägbara, att barnen ibland får göra någonting och ibland inte. Det handlar om att vara konsekvent i sin gränssättning, till exempel när föräldern säger nej nio gånger till att barnet ska få saft, men den tionde gången så kommer föräldern ändå med saft till barnet. Då beskrev intervjupersonerna det som att gränsen inte är till ”någon nytta”. Även här togs temat om *mönster* upp, det beskrevs som en icke *good enough* gränssättning om det sker fler än ”någon enstaka gång”, ”för ibland kan man få ändra sig”, men det får inte bli ett *mönster* att barnet bestämmer.

Analys och tolkning

Informanterna beskrev två övergripande föräldraförmågor som är avgörande vid bedömning om föräldrar är *good enough* eller inte. De är förmåga till att *mentalisera* och *förändringsförmåga* vilka är två återkommande teman i studien. När intervjupersonerna beskriver att föräldrar behöver visa att de kan *mentalisera* och påvisa *förändringsförmåga* kan det bli ett problem då personalen har sin uppfattning om vad begreppen innebär och föräldrarna kan ha en annan. Utifrån socialkonstruktionismen skapar individer inte sin bild av verkligheten utifrån logiskt tänkande utan skapelseprocessen utgörs av

samhälleliga normer, individens historia och kulturella kontext de kommer från (Dreher, 2016). Det innebär möjligheten att personalens och föräldrarnas uppfattning av hur *mentalisering* och *förändringsförmåga* ska gestalta sig kan skilja sig åt, vilket ger utrymme för missförstånd när de olika tolkningarna möter varandra. Informanternas återgivande av incidenten med pappan och den treåriga sonen på trappan exemplifierar hur pappans sätt att *mentalisera* krockar med personalens. Det är möjligt att pappan beaktar omständigheter och bemöter barnet utifrån barnets förmåga och ålder då han känner sitt barn och vet vilka gränser som är rimliga utifrån hur det är i hemmiljön alltså familjens kulturella kontext. Missförståndet mellan personal och förälder kan därmed förklaras genom att pappans *mentalisering* i situationen kolliderar med personalens, som anser att föräldern inte visade på *mentaliseringförmåga* att bemöta barnet på ett åldersadekvat vis.

En återgivande situation från informanterna som åskådliggjorde temat *förändringsförmåga* var observationen vid tvätt av barn. Informanterna uppfattade mammans ovilja att förändra hur hon tvättar sitt barn som ett tecken på brist på *förändringsförmåga* vilket bidrog till att personalen uppfattade hennes föräldraskap i den situationen som inte *good enough*. Att föräldern inte förändrade sitt sätt att tvätta sina barn kan förklaras med att föräldern ser personalens direktiv som fel och fortsätter som hon och alla i hennes omgivning alltid gjort. Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv kunde anledningen vara att hon valde att fortsätta tvätta sina barn utifrån sin konstruerade kunskap av hur en förälder bör tvätta sitt barn, en kunskap som kan ha skapats genom generationer av erfarenhet från sin kulturella och historiska kontext. Oviljan att förändra sitt sätt att tvätta sitt barn behöver därmed inte bero på att föräldern lider av brist på *förändringsförmåga*.

En fallbeskrivning som enligt informanterna synliggjorde föräldrarnas förmåga till grundläggande omsorg gällde huruvida föräldrar lagar mat till sina barn. Informanterna beskrev att det finns skiftande matvaror så att alla föräldrar borde hitta något som passar. Slutsatsen intervjupersonerna gjorde när föräldrarna trots utbudet av mat inte lagar mat till sina barn är att föräldraskapet gällande barnets behov av mat inte är *good enough*. Bedömningen informanterna gjorde kan beskrivas grunda sig på socialt konstruerad uppfattning om hur en förälder som är *good enough* ska laga mat till sina barn vilket således kan krocka med föräldrarnas socialt konstruerade uppfattning om hur en förälder

ska ge sitt barn mat. Förklaringar till diskrepansen i uppfattningar mellan personal och föräldrar kan vara av kulturella skäl beroende på vilken mathållning man haft i sin uppväxt eller att det finns kunskapsbrister i näringslära hos berörda föräldrar. Det är faktorer som genom samhällets normer, kollektiva och individuella föreställningar skapar olika uppfattningar om vilken mat föräldrar ska ge till sitt barn.

Liknande resonemang kan föras vid fallbeskrivning gällande känslomässig tillgänglighet där föräldern inte ser eller hör barnet som hoppar och skriker. Föräldern som sitter försjunken i sin mobiltelefon kan ha en egen socialt konstruerad uppfattning om hur och när barnet behöver känslomässig närvaro vilket skiljer sig åt från personalen. Eller som i exemplet med föräldern som säger att hon bara ska vara borta i fem minuter. Det är möjligt att föräldern använde ”fem minuter” som ett bildligt beskrivande begrepp och tror att personalen förstår att hon inte menade bokstavligen fem minuter. Det lämnas därmed utrymme för diffusa tolkningar. Genom att föräldrar ska visa personalen att de finns nära, vara medveten om barnets behov även då barnet inte är fysiskt närvarande eller att vara känslomässigt närvarande kan problematiseras. Som beskrivits i teoriavsnittet så hävdar socialkonstruktionismen att det inte finns en objektiv essentiell verklighet. Det innebär att personalen har en subjektiv upplevelse av hur föräldrarna ska visa sina föräldraförmågor och att föräldrarna själva har en egen uppfattning av hur de ska visa hur de bemöter sina barn. Resultatet kan därmed bli en kollision mellan dessa två upplevelsevärldar och att personalen gör bedömningar utifrån sin synvinkel utan att förstå föräldrarnas perspektiv.

Ytterligare diskussioner informanterna berörde handlade om när de kan se och känna in barnets behov. Intervjupersonerna beskriver hur de ser att barnet är ”alldeles tom i sitt känsleregister, han gråter inte, ... visar ingen glädje ...”. Personalens individuella, kollektivt yrkesmässiga och personliga erfarenheter konstruerar en för dem sann upplevelse (Huston, 2001; Kvale & Brinkman, 2014; Larsson & Sohlberg, 2014; Payne, 2005; Wennberg, 2001) vilken kan ligga till grund för hur de skapat en inre bild av hur ett barn ser ut när det är känslomässigt tom, inte gråter eller skrattar. En uppfattning som genererar i en bedömning att barnet visar indikationer på att sakna känslomässig tillgänglighet från mamman. Informanterna uttrycker vidare att de kan märka barns reaktioner och dra slutsatser om huruvida en situation är ovan för barnet. Som vid exempelvis tandborstningen finns utrymme att se omständigheterna utifrån att

iakttagande personal har genom egna erfarenheter skapat sig en bild av hur ett barn ser ut när det är ovan. Enligt socialkonstruktionismen kan därmed personalen genom historiskt återupprepade erfarenheter skapat sig en bild som personalen tolkar som en objektiv sanning (Dreher, 2016) av hur ett barn ser ut när det är ovan vid en situation. Hur barnet upplever tandborstningen tolkas därmed av personalen utifrån egna erfarenheter och inte utifrån hur barnet känner eller tänker.

Informanterna gav en samstämmig förklaring till hur föräldrar behöver visa att de kan tillgodose sina barns behov av grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet samt adekvat gränssättning. Föräldrarna ska även visa på förmåga att anpassa bemötandet under alla punkter utifrån barnets ålder för att föräldraskapet ska ses som *good enough*. Informanternas berättelser bekräftar Brigids (1999) studie genom att de beskrev att observationerna de gör och återberättade i intervjun är exempel på avgränsade situationer där de iakttagit och bedömt om föräldraskapet är *good enough*, men att det är kombinationer av flera observerade situationer som leder personalen till ett avgörande. När resultatet från informanternas samstämmighet tolkas genom socialkonstruktionistisk teori kan det ses som att informanterna skapat sin kunskap om vad som är *good enough* grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet samt adekvat gränssättning genom gemensamma språkliga interaktioner inom arbetsplatsens kontext (Huston, 2001; Kvale & Brinkman, 2014; Larsson & Sohlberg, 2014; Payne, 2005; Wennberg, 2001). En situation som kan exemplifiera hur personalen skapar kollektiva föreställningar är när de ska avgöra om ett barns gråt är hjärtskärande eller ett gnällande skrik. Genom att delge andra i personalgruppen att vara observanta på barnets gråt genererar det i en gemensam uppfattning av gråtets betydelse. Intervjupersonerna beskrev även att de ser att föräldraskapet tydliggörs mer och mer under placeringstiden, vilket kan tolkas som att personalen under tidens gång når ett samtycke och gemensam socialt konstruerad föreställning om huruvida föräldrarna är *good enough*.

Oavsett vilket område inom grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet samt adekvat gränssättning som personalen observerar och gör bedömningar utifrån framhävde informanterna vikten av att se *mönster* i föräldrarnas sätt att bemöta sina barn. Intervjupersonerna beskrev att det finns utrymme för föräldrarna att vid enstaka gånger brista i föräldraskapet. Det kan bli problematiskt då personalens uppfattning av vad en enstaka gång innebär kan skilja sig från föräldrarnas uppfattning. Exempelvis fanns

utrymme för föräldrar att ibland sätta en gräns utan vägledning eller att föräldern enstaka gånger kan byta ut ett nej till ett ja eller tvärtom. Det kan leda till svårigheter för föräldrar att veta när situationen tillåter enstaka gånger för att anses som *good enough* föräldrar. Återigen visar analys och tolkning av resultatet att personalens och föräldrarnas sociala konstruktioner bygger på olika bakgrunder och därmed skapas en diskrepans i förståelse av vad olika situationer betyder.

Good enough moder- och faderskap

När intervjun leder in på ämnet *good enough* moder- och faderskap inleder en informant med att säga ”jag inte vill göra någon skillnad på dem” vilket åtföljs av ytterligare intervjuperson som går in med att säga ”jag vill inte heller göra skillnad på det men jag skulle vilja påstå att vi gör det, att det görs”. Intervjupersonen beskriver att uttalandet syftar till att det görs skillnad i samhället som de inom verksamheten påverkas av. Vidare fortsätter intervjupersonerna i en diskussion där de uttrycker att det inte spelar någon roll vilket kön, föräldrarna har, utan att ett *good enough* föräldraskap handlar om att barnen ska få det de behöver, oavsett vem det är ifrån. Dock finns ett visst motstånd bland informanterna i hävdandet att det inte görs skillnad mellan mödrar och fäder. Informanternas diskussion kommer vidare in på att de ”tyvärr blir mer imponerad av män som kan saker”, att de också har mer tolerans och förståelse för männen, för att de ”kanske inte har fått lärt sig hur man gör vissa saker”. Vidare fortsätter vissa intervjupersoner beskriva att de kan reagera hårdare om en mamma brister i sitt föräldraskap än en pappa. Till slut kommer en intervjuperson fram till en förklaring till varför det finns ett motstånd till att prata om goda mödrar och goda fäder. ”Vi är kanske tveksamma för att vi egentligen vill att det har förändrats men att det ändå lever kvar i sätt att tänka och agera”.

Resultatet visar att intervjupersonerna till en början uttrycker att de själva inte gör någon skillnad på moder- och faderskap. När diskussionen senare övergår till uttalanden om att de kanske faktiskt görs skillnad så använder de sig av ordet ”generellt” eller att ”vi” gör det. Det kan tolkas som att när det blir övergripande uttalanden som inte rör den egna personen kanske det blir lättare att berätta om hur det faktiskt är.

Den informant som inledde med åsikten att inte vilja göra någon skillnad på moder- och faderskap säger till sist ”Jag vill bara säga att jag tror en man kan ge samma sak som en kvinna kan förutom och amma då förstås”. Ytterligare informant fyller i med ”jag tror

män vissa gånger kan vara bättre till och med”. Just de uttalandena belyser en social konstruktion om symboliska genusvärderingar. Det säger något om normativa föreställningar, att det *egentligen* är kvinnan som ska ge barnet det den behöver, då meningarna säger att mannen kan ge samma som kvinnan, eller bättre. Det förutsätter att normen är att kvinnan i vanliga fall ska ge det, det visar på en motpol. Enligt vår tolkning vill intervjupersonerna egentligen säga att de inte gör skillnad på män och kvinnor som föräldrar men visar på att normativa föreställningar om genus ändå finns omedvetet. Ett annat exempel som tas upp är uttalandet; ” ... i det fallet har jag ju sett mer känslomässig tillgänglighet hos pappan.” Det syftar till samma princip som ovan, att det i vanliga fall då skulle vara mamman som ska ge känslomässig tillgänglighet till barnet, eftersom intervjupersonen säger sig sett *mer* känslomässig tillgänglighet hos pappan, vilket då kräver en motpol som ger mindre, vilket då är mamman, men sägs i syftet för att påvisa att det här exemplet inte följer ”normen” att mamman alltid behöver ge det.

När intervjupersonerna berättar om olika fall genom intervjuens gång så ges oftast beskrivningar kring det återkommande temat att pappan är frånvarande eller inte intresserad av sitt barn och det beskrivs som att det är något normalt. ”För pappa var också en man som kunde resa utomlands och vara borta, man hade ingen aning om hur länge det var”, det var bland annat ett uttalande som visar att det inte är förvånande för personalen att pappan åker bort ibland utan att veta hur länge. Sedan uttrycker de också att ”man förväntar sig mindre att en mamma ska lämna sitt spädbarn än en pappa.” Med ett genusperspektiv kan det ses som att ansvarsfördelningen är normaliserad. Det är inget konstigt med att papporna inte är närvarande och mammorna tar hand om barnen. Det är en bild som den tidigare forskningen också visat, att fäderna är frånvarande när det gäller socialtjänstens utredningar kring föräldraskapet (Swift, 1995; Turney, 2000; Petersson, 2006). Det är heller inte något i den tidigare forskningen som indikerat på att det skulle vara konstigt om pappan är frånvarande. Utan det ger direkt koppling till Peterssons (2006) resonemang om stereotypbilden den *frånvarande fadern*.

När intervjun leder in på hur deras syn på moder- respektive faderskap inverkar på deras bedömningar av föräldraskapet så är gruppen överens om att när de tittar på det faktiska föräldraskapet så görs ingen skillnad, utan de tankar de tagit upp tidigare ”är mer generell”. När de utreder föräldraskapet använder de sig av mallar, som är samma när de tittar på mammor och pappor. Om båda föräldrarna är inskrivna på utredningshemmet så

har de fokus på mamma vissa gånger och pappa vissa gånger, för att se föräldraskapet som helhet. Där menar informanterna att de är objektiva oavsett kön då de tittar på samma frågeställningar och inte glömmer vare sig mamma eller pappa. Kontentan blir då att de i de fallen hamnar i att titta ur barnets perspektiv, se så att barnet får det den behöver från sina föräldrar, oavsett kön för ”barnen ska ha *good enough* från sina föräldrar oavsett om det är mamma eller pappa som kan ge det”. Men tillägger ändå på slutet ”men generellt kan det vara så att pappor går fri fortare” och en annan person fyller i med ”än vad mammor får”.

Diskussionen kring moder- och faderskap kan tolkas som att intervjupersonerna anser att mamman har större ansvar för barnen än pappan. Vilket stämmer överens med den bild Liss et al. (2013) gett om *intensive mothering*, som just betyder att det är mödrarna som ska ansvara för barnens behov. Men intervjupersonerna betonar att om föräldrarna är här var för sig så är det inte så, då är det personen som själv är här som ska kunna ge barnet det den behöver. Men när de är två föräldrar inskrivna så kan de se att föräldrarna har olika roller och fyller upp runt barnen på olika sätt. Föräldrarna kan vara *good enough* i olika bitar ”en grundläggande, en annan mer känslomässig”. Men de kan inte se några generella uppdelningar att mammor oftare har en roll och papporna har en annan, utan det skiljer sig från varje familj de möter. Vilket inte helt stämmer överens med den bild Andersson och Sallnäs (2012) kommit fram till, där de menar att det finns rollbundna föräldraegenskaper som tillskrivs olika grader av ansvar. Avslutning på resonemanget blir ”sen kan man ju undra hur det blir om de separerar, får barnen fortfarande *good enough* föräldraskap?” En annan svarar ”ja det kan man fråga sig”.

6. Diskussion

I det här kapitlet redovisas studiens viktigaste resultat. Vi har valt att strukturera upp diskussionen kring resultatet utifrån studiens frågeställningar där vi tar upp studiens olika teman, kopplat till teori, tidigare forskning och alternativa tolkningar. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Studiens syfte var att undersöka hur ett föräldraskap som är *good enough* beskrivs och definieras av personal på ett utredningshem för barn och föräldrar. Frågeställningar som studien avsåg att besvara var hur personal definierar *good enough* föräldraskap samt hur personalen beskriver ett *good enough* föräldraskap gällande grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet samt adekvat gränssättning. Den sista frågeställningen var hur moder- respektive faderskap skildras gällande vad som är *good enough*?

Sammanfattning av studiens viktigaste resultat

Resultatet visade till en början att intervjupersonerna hade svårigheter att beskriva och definiera begreppet *good enough* föräldraskap. Däremot visade de senare en samstämmig beskrivning av när ett föräldraskap är *good enough* gällande de tre kriterierna grundläggande omsorg, känslomässig tillgänglighet samt adekvat gränssättning och där kunde de ge exempel där de visade säkerhet i när ett föräldraskap är *good enough* eller inte. När det gällde skildring av moder- och faderskap visar resultatet en oenighet i informanternas uppfattning om huruvida samhällets normer påverkar arbetsplatsens genusmedvetenhet i det praktiska arbetet. En uppfattning grundar sig i att personalen inte låter sig påverkas av genusnormer och en annan visar att där finns underliggande genusvärderingar vilka kan generera i en skillnad vid synen av ansvarsfördelningen mellan mödrar och fäder.

De viktigaste resultaten visar att intervjupersonerna delar uppfattningen om att för att föräldrar ska kunna beskrivas som *good enough* krävs två av de återkommande temana i studien, att de kan påvisa förmåga att *mentalisera* kring barnets behov utifrån ett åldersadekvat bemötande samt visa på *förändringsförmåga*. Informanterna hävdar därmed att om föräldrarna kan förklara hur de tänker, *mentaliserar*, när de bemöter barnets behov och visar att de, vid påtalanden från personalen, förändrar sitt beteende kring omsorgen av barnet, visar det på ett *good enough* föräldraskap. Vidare visar resultatet att

problematiken kring bedömningar handlade om huruvida det är möjligt för föräldrar att visa personal efterfrågade egenskaper då utredningshemmets sociala konstruktioner av vad det innebär att vara *good enough* förälder kolliderar med föräldrarnas.

Resultatdiskussion

Resultatet visar som helhet en annan bild än den tidigare forskningen, intervjupersonerna i vår studie visade sammantaget att de hade en gemensam syn kring vad som är *good enough* och kunde ge säkra exempel när föräldrars grundläggande omsorg, känslomässiga tillgänglighet och adekvata gränssättning är *good enough* och inte är *good enough*. Kopplat till tidigare forskning samstämmer resultatet med Taylor et al. (2009) studie, vilket visar att yrkesgrupper utan svårighet kan uttrycka vad som är ett bra föräldraskap och vad som inte är det. Men Taylor et al. och Brigid (1999) menar att det är svårt för utredare att avgöra när föräldrar är tillräckligt bra, där visar vår studie på att utredare inte ser utredningsprocessen problematisk. Det går även i resultatet se hur Brigids (1999) viktigaste faktor om en positiv anknytning kan kopplas till informanternas beskrivningar att föräldrar behöver vara lyhörda, se barnets behov och vara känslomässigt närvarande. Den tidigare forskningen visade också en annan bild angående att det fanns oenigheter mellan olika arbetsgrupper och individer och att socialarbetare kände osäkerhet om de gjorde rättvisa bedömningar (Brigids, 1999; Eve et al., 2014; Taylor et al., 2009; Choate och Engstrom, 2014). Informanterna i vår studie visar snarare på samstämmighet mellan individerna och upplevelsen av att de gör säkra bedömningar. En anledning till varför vår studie skiljer sig mot tidigare studier kan bero på att tidigare studier är gjorda med socialarbetare som tagit enskilda beslut och personalen i vår studie gör gemensamma bedömningar. Det kan alltså vara att socialarbetare blir säkrare på att ta beslut i grupp än enskilt.

Vidare visade resultatet att intervjupersonerna hade svårigheter att beskriva och definiera begreppet *good enough* i inledningen av intervjun. Det kan förstås utifrån att informanterna hade en förförståelse utifrån att vi som intervjuare hade en önskan om ett specifikt svar men även att personalen själva inom arbetsplatsen inte definierat begreppet. Alternativt att det finns en outtalad förståelse av begreppet, men även att de inte använder begreppet i utredningar. Men under intervjuens gång visade informanterna mer och mer säkerhet i användandet av begreppet när de fick ge exempel från deras praktiska arbete.

Det finns anledning att belysa resultatet utifrån att informanterna uttrycker två återkommande teman, att föräldrarna behöver visa *mentaliserings-* och *förändringsförmåga* för att anses *good enough*. Problemet vi ser är att personalen har en förväntan på hur föräldrarna ska visa det. Personalens uppfattning om hur dessa förmågor bör visa sig behöver inte stämma överens med föräldrarnas. Föräldrarna kommer från sin socialt konstruerade verklighet med sina erfarenheter och värderingar och har genom sina livserfarenheter skapat normer som för dem kan vara de enda referenspunkter de har att förhålla sig till. När personalen har sin gemensamt skapade sociala konstruktion av ett tillräckligt gott föräldraskap lämnas utrymme till missförstånd när de olika världarna kolliderar. Att föräldrarna inte visar efterfrågade föräldraegenskaper kan förstås utifrån flera perspektiv. Ett kan vara att föräldrarna känner sig i underläge och på ett sätt behöver behålla sin värdighet genom att inte göra som personalen önskar. Vidare kan föräldrarnas motstånd mot att förändra sitt beteende bero på att de är övertygade om att de agerar rätt och upplever sig känna sitt barn bäst och därför vet vad barnet behöver. Ett annat scenario kan vara att om föräldrarna förändrar sitt beteende utifrån personalens önskemål, då menar personalen att föräldrarna har visat på *förändringsförmåga* och är *good enough* föräldrar. Men vad är det egentligen som säger att föräldrarna kommer att fortsätta göra på det sättet när de kommer hem och inte går tillbaka till det föräldrarna kanske tycker är rätt? Är det då *good enough* för barnet, eller egentligen att det ska vara *good enough* för personalen?

Ett annat återkommande tema i resultatet var att informanterna sökte *mönster* i föräldrarnas beteenden och bemötanden av barnets behov för att avgöra huruvida ett föräldraskap ansågs som *good enough*. Intervjupersonerna uttryckte hur enstaka tillfällen av bristande föräldraförmåga sågs med överseende men när föräldrarna upprepade gånger inom flera områden visade oförmågor benämndes det som ett *mönster*. Återigen får vi anledning att återkomma till hur personalens upplevelser vid observationer kan få betydelse vid bedömning av föräldraskap. Att uttrycka sig se ett *mönster*, eller benämna vissa situationer som enstaka, kan tolkas som en kollektivt skapad bild av en verklighetsuppfattning. En verklighetsuppfattning som mycket väl kan kollidera med föräldrarnas. Ytterligare problematiseras informanternas upplevelse hur allvarlig bristen är i den enstaka situationen. Det finns utrymme för personliga känslomässiga påverkansfaktorer gällande grad av allvar och i uppfattning om händelserna ska ligga till grund för att bedömas som *good enough* eller inte.

Resultatet synliggör även att intervjupersonerna visade vissa motsägelser. De förklarade att en förälder kan vara *good enough* i vissa perioder i livet för att senare i livet inte vara *good enough*, och tvärtom. Däremot beskrev informanterna att när de ser ett föräldraskap som inte är *good enough* på grund av att föräldern har fullt upp med sig själv drar de slutsatser om att föräldern förmodligen inte kommer kunna vara *good enough* i framtiden. Föräldrarna kan visa på förmåga när barnet är litet men personalen spår in i framtiden och menar att föräldraförmågan inte kommer räcka till när barnet blir äldre. Det motsäger att en förälder kan gå från *good enough* till inte *good enough* eller från inte *good enough* till *good enough*.

Något som vi hade med oss från den tidigare forskningen var att föräldraskapet som framställs inom institutionell kontext inte alltid ger en rättvis bild av föräldrarnas förmågor genom att de är ifrågasatta och observerade dygnet runt av professionella. Bedömning av *good enough* föräldraskap rekommenderas enligt tidigare forskning bygga på en samvariation av faktorer och eftersom många faktorer inte synliggörs vid utredning på institution och den pågår under begränsad tid kan möjligheten till att utreda inom institution ses som bristfällig. Vidare hade vi också med oss förståelsen om att personalens uppfattning om vad som är ett tillräckligt gott föräldraskap påverkas av kontexten de befinner sig inom samt att besluten tas i grupp vilket visar deras gemensamma konstruktion. Resultatet som visas i studien är påverkade av verksamhetens kontext och personalens gemensamma konstruktion, vilket gör att ett annat resultat hade visats sig vid andra omständigheter. Även vårt teoretiska perspektiv att analysera det empiriska resultatet med har påverkat hur resultatet och analysen framställts. Även där hade en helt annan verklighet visats om vi valt andra teoretiska perspektiv.

Det går även att fundera över informanternas samstämmighet. Å ena sidan kan det visa på en väl inarbetad yrkesgrupp vilken arbetat länge tillsammans och har genom tidens gång funnit metoder som underlättar det praktiska arbetet. En annan tolkning kan vara att personalen skapat en homogenitet där det finns en omedveten drivkraft att alla behöver vara överens. Att personalen använder varandra i utredningsprocessen och ber andra i gruppen vara observant på exempelvis ett barns gråt som de själva upplever känslomässigt starkt, kan påverka hur de andra uppfattar det, vilket då skapar en gemensam konstruktion då intervjupersonerna menar att det krävs att personalgruppen ska vara överens för att de ska ta det i beaktande i utredningen.

Wennerberg (2001) menar att sociala institutioner behöver beaktas utifrån huruvida funktionen inom kontexten är medvetet utformad eller omedvetet självskapad, vilket går att koppla till resultatet. Intervjupersonerna kan ses som den studerade sociala institutionen vilken har funktionen att utreda föräldraskap inom kontexten utredningshem. När informanterna beskrev hur personalen tillsammans kommer fram till en gemensam syn och arbetsinriktning går det att tolkas som ett medvetet val från personalens sida. Det är även möjligt att förstå personalens utformande av funktionen utredning, utifrån att samhällliga, kollektiva och personliga socialt konstruerade normer omedvetet självskapat utredningsförfarandet. Den flerdimensionella tolkningen kan ses bekräftas av Wennerberg som hävdar att det inte räcker med att demaskera hur sociala institutioner konstrueras utan att visa på alternativa tolkningar av studerade fenomen.

När det gällde skildring av moder- och faderskap visar resultatet att intervjupersonerna var oeniga i uppfattningen om huruvida samhällets normer påverkar arbetsplatsens genusmedvetenhet i det praktiska arbetet. Vi upplevde att informanterna till en början när ämnet togs upp visade ett motstånd till att gå in på det. Motståndet kan förstås utifrån att genusvärderingar är ett ämne som väcker motstridiga känslor och genererar i en osäkerhet. Å ena sidan vet vi idag genom samhällsdebatter och genuskunskap att människor inte ska tänka eller uttrycka sig i termer som visar på skillnader i föräldraegenskaper mellan fäder och mödrar. Samtidigt lever socialt konstruerade föreställningar kvar inom oss skapade genom en historia som går långt tillbaka i tiden. Resultatet visar dock att informanterna längre fram i intervjun diskuterade förekomsten av hur normer påverkar dem i tankar och känslor. Exempelvis visade de på ett återkommande tema, att det var mer accepterat med en pappa som inte var omsorgstagare än en mamma. Däremot var de helt överens om att det inte påverkade vid bedömning och utredning av föräldraskapet. Det går dock att fundera över huruvida det är möjligt att helt åsidosätta personliga genusvärderingar vid en utredningsprocess då individuella föreställningar visat sig inverka inom andra områden gällande *good enough* föräldraskap.

Under intervjun uppkom diskussioner om vad som händer efter avslutat ärende på verksamheten som inte direkt svarar på studiens frågeställningar men som är intressant att ta upp i ett större sammanhang då det är en av anledningarna till att intresset för studien väcktes och som ger studien stor relevans för socialt arbete. Det intervjupersonerna menade var att socialsekreterarna ”nästan alltid” följer institutionens rekommendationer

efter avslutad utredning. I de fall de inte följer utredningshemmets bedömning beskriver de oftast beror på andra omständigheter, exempelvis att förslaget gäller stöd i hemmet och föräldrarna nekar till det eller att det inte går att ”pressa till ett LVU” (lag med särskilda bestämmelser om vård av unga). Det går att direkt koppla till Jonsson (2001), Kanter (1993) och Sallnäs (1996) som visar att utredningshemmens ord har stor betydelse för fortsatta beslut. Eftersom det visats att uppfattningar om *good enough* föräldraskap är sociala konstruktioner skapade utifrån vem och hur som konstrueras tillsammans med språkbruk och samtal inom en institutionell kontext blir det betydelsefullt för familjerna vilket utredningshem de blir placerade på. Konstruktioner av *good enough* föräldraskap kan antas skilja sig mellan olika utredningshem och eftersom socialsekreterarna oftast följer utredningshemmens rekommendationer är deras gemensamma konstruktion inom institutionen en avgörande faktor för hur familjerna blir bedömda, där stort förtroende från socialsekreterarnas sida finns för att personalens konstruktion ger en rättvis bild.

Sammanfattningsvis visar studien på att informanterna är samstämmiga i vad som är ett *good enough* föräldraskap och upplever det oftast inte svårt att bedöma. För att se det i ett större sammanhang kan även utredare på andra hem ha en annan uppfattning om vad som är *good enough* och även den personalgruppen vara överens. Bara för att gruppen har en gemensam syn om vad som är *good enough* behöver inte den uppfattningen stämma överens med andra utredare. Så hur rättvisa bedömningar som kan göras och att personliga åsikter inte får betydelse står fortfarande oklart. Men det kan ses som en fördel att det på utredningshem utgår från flera utredares perspektiv och deras gemensamma upplevelser av föräldraskapet.

Förslag till fortsatt forskning

Vår studie visar att det finns utrymme för missförstånd mellan föräldrar och personal i utredningsprocessen. Då forskningen visar personalens perspektiv vore det intressant att genom ytterligare studier fånga föräldrarnas perspektiv. Vidare förslag på fortsatt forskning är att utöka vår studie till jämförande forskning med fler utredningshem där även ett jämförande mellan kommuner kunde vara av vikt för att se om där förekommer geografiska skillnader. Slutligen skulle vi även vilja ge förslag på nationell forskning om institutionens påverkan till att utreda föräldraskap. Då det visat sig att institution som utredningsmiljö påverkar graden av rättvisa bedömningar samt att det endast finns en studie som även är av äldre mått ser vi anledning att studera ämnet.

7. Referenslista

Allwood, C.M. & Erikson, M.G. (2010). Grundläggande vetenskapsteori för psykologi och andra beteendevetenskaper. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2009). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: studentlitteratur.

Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 8 - 31). Stockholm: Natur & kultur.

Allen, J. G. & Fonagy, P. (2006). *Handbook of Mentalization-Based Treatment*. Chichester, UK: Wiley.

Andersson, G. (2012). Om yngre barn i socialt arbete. I I. Höjer, M. Sallnäs & Y. Sjöblom (Red.), *När samhället träder in: barn, föräldrar och social barnavård* (s. 91–117). Lund: Studentlitteratur AB.

Andersson, G. & Sallnäs, M. (2012). Social barnavård och barns utsatthet. I I. Höjer, M. Sallnäs & Y. Sjöblom (Red.), *När samhället träder in: barn, föräldrar och social barnavård* (s. 13 - 30). Lund: Studentlitteratur AB.

Angelöw, B. & Jonsson, T. (2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Billinger, K. (2005). Fokusgrupper. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 169 – 177). Lund: Studentlitteratur.

Brigid, D. (1999). Beliefs in Child Care: Social Work Consensus and Lack of Consensus on Issues of Parenting and Decision-Making. *Children & Society*, 13(3), 179–91.

Choate, P. W. & Engstrom, S. (2014). The “Good Enough” Parent: Implications for Child Protection. *Child Care in Practice*, 20(4), 368-382. doi: 10.1080/13575279.2014.915794

Claezon, I. (2004). *Tvångsomhändertaganden: ur ungdomars, anhörigas och socialsekreterares perspektiv*. Stockholm: Mareld.

Dahlin-Ivanoff, S. (2016). Fokusgruppsdiskussioner. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 81–92). Stockholm: Natur & kultur.

Daniel, B., Wassell, S. & Gilligan, R. (2010). *Child development for child care and protection workers* (2. ed.). London: Jessica Kingsley Publishers Ltd.

Dreher, J. (2016). The Social Construction of Power: Reflections Beyond Berger/Luckmann and Bourdieu. *Cultural Sociology*, 10(1), 53-68.
doi:10.1177/1749975515615623

Eve, P. M., Byrne, M. K. & Gagliardi, C. R. (2014). What is good parenting? The perspectives of different professionals. *Family court review*, 52(1), 114-127. doi: 10.1111/fcre.12074

Fonagy, P., Steele, M., Steele, H., Leigh, T., Kennedy, R., Mattoon. & Target, M. (1995). Attachment, the Reflective Self, and Borderline States: The Predictive Specificity of Adult Attachment Interview and Pathological Emotional Development. In Goldberg, S., Muir, R. & Kerr, J. (eds) *Attachment theory. Social developmental and Clinical Perspectives*. Hillsdale, NJ & London: The Analytic Press.

Gemzøe, L. (2006). *Feminism*. Stockholm: Bilda.

Hessle, S. (2003). Positioneringar i den sociala barnvårdens kontext. I S. Hessle (Red.), *Fokus på barn, familj och nätverk* (s. 19 - 64). Stockholm: Gothia.

Hindberg, B. (1999). *När omsorgen sviktar: om barns utsatthet och samhällets ansvar*. Stockholm: Rädda barnen.

Huston, S. (2001). Beyond Social Constructionism: Critical Realism and Social Work. *British Journal of Social Work*, 31(6), 845.

Jonsson, B. (2001). *Utvärdering av Högelid, VoB Kronobergs ungdomsenhet*. FoU Kronoberg.

Kanter, A. (1993). *Behövs det fortfarande barnhem?* Stockholms läns landsting: Västra omsorgsområdet.

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Lacharité, C. (2014). Transforming a Wild World: Helping and Families to Address Neglect in the Province of Quebec, Canada. *Child Abuse Review*, 23(4), 286-296. doi: 10.1002/car.2347
- Larsson, S. (2005a). Kvalitativ metod. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 91–128). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005b). Teori, metod och empiri. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 19–37). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. & Sohlberg, P. (2014). *Socialpsykologi för socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lilja, J. (2005). Videoanalyser och metodstrategi. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 269–287). Lund: Studentlitteratur.
- Lilja, J. & Larsson, S. & Mannheimer, K. (2005). Organisationsanalys. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 305 - 333). Lund: Studentlitteratur.
- Lind, A-S. & Fridström Montoya, T. (2014). Socialt arbete i det allmännas tjänst. I E. Eneroth, (Red.), *Juridik för socialt arbete* (s. 13 - 23). (2. uppl.). Malmö: Gleerup.
- Liss, M., Schiffrin, H. H., Mackintosh, V. H., Miles-McLean, H. & Erchull, M. (2013). Development and Validation of a Quantitative Measure of Intensive Parenting Attitudes. *J Child Fam Stud*, 22(5), 621–636. doi:10.1007/s10826-012-9616-y
- Ljung, M. (2015). Feministisk teori. I P. Månson (Red.), *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker* (s. 220 - 260). (9. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Lundström, T. (2012). Risk och riskbedömningar. I I. Höjer, M. Sallnäs & Y. Sjöblom (Red.), *När samhället träder in: barn, föräldrar och social barnavård* (s. 149 - 166). Lund: Studentlitteratur AB.

- Nationella sekretariatet för genusforskning (2016). *Vad är genusperspektiv?* Hämtad 12 april, 2018, från Nationella sekretariatet för genusforskning. Från; <https://www.genus.se/kunskap-om-genus/om-kon-och-genus/vad-ar-genusperspektiv/>
- Payne, M. (2005). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Pedersen, D. E. (2012). The good mother, the good father, and the good parent: gendered definitions of parenting. *Journal of feminist family therapy*, 24(3), 230-246. doi: 10.1080/08952833.2012.648141
- Petersson, G. (2006). Närvarande mödrar och tillräckligt frånvarande fäder. Om socialtjänstens bedömningar av föräldrars omsorg. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 13(1), 51-65.
- Piuva, K. & Karlsson, L.B. (2012). Introduktion. I K. Piuva & L.B. Karlsson (Red.), *Genusperspektiv i socialt arbete* (s. 17 - 54). Stockholm: Natur & kultur.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 220–236). Stockholm: Natur & kultur.
- Rydén, G. & Wallroth, P. (2014). *Mentalisering: att leka med verkligheten [Elektronisk resurs]*. Natur & Kultur.
- Sallnäs, M. (1996). Att utreda föräldraskap: om modern institutionsvård för barn. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 4, 123-141. Från; <http://journals.lub.lu.se/ojs/index.php/svt/article/viewFile/15336/13839>
- Socialstyrelsen (2015). *BBIC-triangel*. Hämtad 16 april, 2018, från socialstyrelsen, <http://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/BBIC-triangel-2015.pdf>
- Socialstyrelsen. (u.å.). *Grunderna i BBIC*. Hämtad 1 maj, 2018, från socialstyrelsen, <https://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/bbic/grunderna>
- Sohlberg, P. & Sohlberg, B. (2013). *Kunskapens former: vetenskapsteori och forskningsmetod*. (3., [kompletterade och utvidgade] uppl.). Stockholm: Liber.
- Starke, M. (2005). *Föräldrar med utvecklingsstörning och deras barn: vad finns det för kunskap?* Stockholm: Socialstyrelsen.

Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 17–31). Stockholm: Natur & kultur.

Swift, K. (1995). *Manufacturing 'Bad Mothers': A Critical Perspective on Child Neglect*. University of Toronto Press.

Taylor, J., Lauder, W., Moy, M. & Corlett, J. (2009). Practitioner assessments of 'good enough' parenting: factorial survey. *Journal of clinical nursing*. 18(8), 1180-1189. doi: 10.1111/j.1365-2702.2008.02661.x

Turney, D. (2000). The feminizing of neglect. *Child & Family Social Work*. 5(1), 47-56.

Wennerberg, S.B. (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber ekonomi.

Winnicott, D.W. (1953). Transitional Objects and Transitional Phenomena: A study of the first not-me possession. *The international journal of psychoanalysis*. 34, 89-97.

Bilaga 1 - Intervjuguide

Övergripande tema - *Good enough* föräldraskap

Vi inleder med att tacka för att vi fått komma, påminner om anonymitetskravet och att medverkan i studien är frivilligt. Vidare berättar vi det övergripande syftet med studien och att vi är intresserade av att ta del av deras upplevelser av *good enough* föräldraskap, samt en kort beskrivning av hur en fokusgruppsintervju går till.

Syfte; Att undersöka hur ett föräldraskap som är *good enough* definieras av personal på ett utredningshem.

Intervjun inleds med en presentationsrunda;

Namn, ålder, utbildning, erfarenhet av yrket, tid på arbetsplats.

Övergripande verksamhetsbeskrivelse;

Hur skulle ni beskriva verksamheten, vilka tjänster har ni, vilka är uppdragsgivare, vilken roll spelar verksamheten i relation till uppdragsgivare?

Intervjufrågor utifrån studiens frågeställningar

Good enough föräldraskap

1. Kan ni beskriva hur ni uppfattar att ett *good enough* föräldraskap är? Alternativt; Kan ni beskriva en förälder som är *good enough*?
2. Kan ni beskriva hur ni uppfattar ett föräldraskap som inte är *good enough*?
3. Berätta om när ni upplevt det svårt att avgöra om ett föräldraskap är *good enough*?
- Ge exempel
4. Kan ni återge fall där ni upplevt att det varit lätt att avgöra om ett föräldraskap är *good enough*?

Good enough föräldraskap gällande barnets grundläggande behov

1. Vi är nyfikna på begreppet grundläggande omsorg. Hur skulle ni beskriva innebörden av det begreppet? (Kan ni beskriva det mer? Kan ni utveckla det

resonemanget? Är ni överens om den beskrivningen? Någon som vill tillägga något?)

2. Hur ser ni att föräldrar är *good enough* gällande att tillgodose barnets grundläggande behov? När är det inte *good enough*?
3. Kan ni ge exempel?

Good enough föräldraskap gällande gränssättning för barnet

1. På vilket sätt skulle ni beskriva ett föräldraskap som ni anser sätter lämpliga gränser för barnet? (Kan ni beskriva det mer? Kan ni utveckla det resonemanget? Är ni överens om den beskrivningen? Någon som vill tillägga något?)
2. Hur ser ni att föräldrars gränssättning är *good enough*? När är det inte *good enough*?
3. Kan ni ge exempel?

Good enough föräldraskap gällande känslomässig tillgänglighet till barnet

1. På vilket sätt skulle ni beskriva ett föräldraskap som ni anser tillgodoser barnets känslomässiga behov på? (Kan ni beskriva det mer? Kan ni utveckla det resonemanget? Är ni överens om den beskrivningen? Någon som vill tillägga något?)
2. Hur ser ni att föräldrar tillgodoser barnets känslomässiga behov på *good enough* nivå? När är det inte *good enough*?
3. Kan ni ge exempel?

Good enough moder- och faderskap

1. Hur skulle ni beskriva innebörden av *good enough* moder- respektive faderskap?
2. Hur tänker ni att ansvaret för barnen ser ut relaterat till mödrar och fäder?
3. Kan ni ge exempel?

Bilaga 2 - Missivbrev

”När är föräldrar good enough? – Perspektiv på föräldraskap från personal på ett utredningshem”.

Du tillfrågas härmed om deltagande i en studie med det övergripande syftet att utforska hur föräldrar utreds på ett utredningshem. Studien är ett examensarbete, c-uppsats, som genomförs av oss studenter Helen Ljus och Helene Wahlberg från Socionomprogrammet termin 6.

Vi hoppas att du vill medverka genom att i en fokusgrupp (4–7 personer) reflektera och diskutera kring vad ett funktionellt respektive dysfunktionellt föräldraskap är. Deltagandet är frivilligt och du kan när du vill avbryta din medverkan i studien. Vid intervjutillfället kommer skriftligt samtycke till deltagandet att genomföras. Fokusgruppsdiskussionerna kommer att pågå under maximalt 2 timmar och vi som genomför studien kommer att närvara under diskussionerna för att leda samtalen och ställa följdfrågor. Samtalet kommer att spelas in och transkriberas för att vi som genomför studien ska kunna analysera samtalet. Verksamheten och du som personal kommer helt oidentifieras i studiens genomförande. Inspelningen kommer att förvaras på lösenordskyddad dator och ljudupptagningsenhet så att ingen obehörig kan ta del av den. Efter transkribering av ljudupptagningen kommer inspelningen raderas och när rapporten är färdigskriven kastas allt studiematerial.

Har du några frågor om studien är du välkommen att kontakta oss.

Med vänliga hälsningar

Helen Ljus (student)

Högskolan i Gävle

E-post; ofk15hls@student.hig.se

Telefon: 0768059459

Helene Wahlberg (student)

Högskolan i Gävle

E-post: hfk07hwg@student.hig.se

Telefon: 0738155774

Handledare för studien är;

Mattias Bengtsson, Socionom/Doktorand.

Avdelningen för socialt arbete och psykologi, Högskolan i Gävle

E-post: mattias.bengtsson@hig.se

Bilaga 3 - Samtyckesblankett

Jag har tagit del av informationen om *”När är föräldrar good enough? – Perspektiv på föräldraskap från personal på ett utredningshem”*.

Jag har också tagit del av informationen att deltagandet är frivilligt och att jag kan avbryta när som helst utan att ange någon orsak eller med några konsekvenser för min behandling.

Härmed ger jag mitt samtycke till att bli intervjuad och att intervjun spelas in. Forskningshuvudman är Högskolan i Gävle.

Underskrift av undersökningsperson

Ort, datum

Underskrift

Telefonnummer